

Notitienummer 2021.283

Toezichtonderzoek naar het opsporen en het opvolgen – door de twee inlichtingendiensten – van de radicalisering van een militair werkzaam bij Defensie, en anderzijds naar hun samenwerking met hun partnerdiensten, waaronder Defensie, onder meer wat betreft hun informatie-uitwisseling

Omwille van de volledigheid, dient dit onderzoeksrapport samen gelezen te worden met het rapport 'Gezamenlijk toezichtonderzoek naar de rol van het OCAD in de opvolging van Jürgen Conings, met name voor wat betreft het ingestelde vooronderzoek, de dreigingsevaluatie niveau 3 en de gevolgen daarvan, en de informatie-uitwisseling over betrokkene'

Finaal verslag 1 juli 2021

Afkortingen	4
I. Inleiding	6
I.1. Contextualisering.....	6
I.2. De opdracht voor het Vast Comité I.....	6
I.3. Gehanteerde onderzoeksmethodologie	7
I.4. Limieten van het onderzoek	8
II. Een beeld van de carrière van Jürgen Conings	10
II.1. Aanvang van de militaire loopbaan	10
II.2. Zijsprong naar de private bewakingssector	10
II.3. Diverse mutaties/affectaties.....	10
II.4. Opleidingen.....	12
II.5. De grens tussen het vrije woord en haatspraak	12
II.6. Vertrek naar de cel PDT-IA.....	13
III. Juridisch en beleidsmatig kader	14
III.1. Inlichtingenopdrachten	14
III.1.1 De VSSE – terrorisme, extremisme en radicalisme als nationale veiligheidsdreigingen behorende tot materiële bevoegdheid van de burgerlijke inlichtingendienst	14
III.1.2. De ADIV – terrorisme, extremisme en radicalisme als nationale veiligheidsdreigingen behorende tot materiële bevoegdheid van de militaire inlichtingendienst	14
III.1.3. De inlichtingenactiviteiten – de procedurele bevoegdheid	15
III.1.4. Beleidsprioriteiten en -richtlijnen binnen het inlichtingenwerk	15
III.1.5 Taakverdeling tussen de VSSE en de ADIV	16
III.2. Veiligheidsopdrachten	16
III.2.1. Beide inlichtingendiensten – uitvoeren van veiligheidsscreenings	16
III.2.2. De ADIV – militaire veiligheid	17
III.3. Het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse en de ondersteunende diensten	18
IV. De zaak-Conings: knooppunt waar alles samen komt	19
IV.1. Eerdere toezichtsrapporten en aanbevelingen van het Vast Comité I	19
IV.2. De aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie ‘terroristische aanslagen’	20
V. Exhaustieve chronologie	20
VI. Onderzoeksthema’s	20
VI.1. De informatiepositie van de inlichtingendiensten met betrekking tot Jürgen Conings	21
VI.1.1. Informatiepositie van de VSSE	21
VI.1.2. Informatiepositie van de ADIV	22

VI.2. Gebrekkige communicatie	25
VI.2.1. (Interne) communicatie binnen de ADIV en Defensie	26
VI.2.2. Communicatie met het OCAD	29
VI.2.3. Communicatie met de VSSE	30
VI.3. De ‘watchlist extreemrechts’	30
VI.4. De opeenvolgende veiligheidsmachtiging(en) van Jürgen Conings	31
VI.4.1. Opeenvolgende veiligheidsmachtigingen	32
VI.4.2. De aanvraag tot hernieuwing	32
VI.5. De opdracht van de veiligheidsofficier	33
VI.6. Het wapendepot en de rol van ADIV	34
VI.6.1. Het reglement IF5(bis)	34
VI.6.2. De situatie binnen de PDT-IA	35
VI.7. Onderzoekspistes	36
VII. Vaststellingen en aanbevelingen & priorisering	37
VII.1. Planning	38
en	
organisatie	
VII.2. Collecte	42
VII.3. Verwerking	43
VII.4. Analyse	44
VII.5. Verspreiding	45
VII.6. Watchlist	46
VII.7. Samenwerking	47
tussen	
de	
VSSE	
en	
de	
ADIV	
VII.8. Varia	47
Bijlage A. Wettelijke opdrachten van het OCAD in verband met dit onderzoek... Error! Bookmark not defined.	
Bijlage B. Een exhaustieve chronologie	Error! Bookmark not defined.
Bijlage C. De aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie terroristische aanslagen.....	Error! Bookmark not defined.
Bijlage D. Jurgen CONINGS – zijn gerechtelijk verleden.....	79

Afkortingen

ACOS	<i>Assistant Chief of Staff Intelligence and Security</i>
ADIV	Algemene Dienst voor Inlichtingen en Veiligheid
ADIV-S	ADIV Directie Security
ADIV-S/C	ADIV Directie Security (Bureau Veiligheidsmachtigingen)
BBET	Bloed, Bodem, Eer en Trouw
BIM	Bijzondere inlichtingenmethoden
CAMA	<i>Case manager</i> (ADIV)
CBOS	Centrum voor Basisopleiding en Scholing
CBRN	chemische bacteriologische radiologische en nucleaire omstandigheden
CCIRM	<i>Collection Coordination Intelligence Requirements Management</i> (ADIV)
CHOD	Chef Defensie
CI	<i>Counterintelligence</i>
COMA	<i>Collection manager</i> (ADIV)
Comd	Commandant
Comdo	Commando
COMOPLAND	Staf van de Landcomponent
DG HR	Directie Human Resources
DG MR	Directie Material Resources
DG Stratcom	Directie Strategische Communicatie
DISCC	<i>Defence Intelligence & Security Command and Control</i> ¹
DJMM	<i>Detachment Judiciaire Milieu Militaire</i>
DKM	Dienst Klachtenmanagement
GGB TF	Gemeenschappelijke Gegevensbank Terrorist Fighters
HP	Haatpropagandisten
HUMINT	<i>Human intelligence</i>
IG	Inspectoraat-generaal
ILIAS	<i>Integrated Logistics Information and Automation System</i>
KSK	<i>Kommando Spezialkräfte</i> (Duitse elite-eenheid)
LAW	<i>Light Antitank Weapon</i>
LTF	<i>Local Task Force</i>
Mod B	Aanvraagformulier mutatie
MCR	<i>Maximum Consumption Rate</i>
MP	Militaire Politie
MPPV	<i>Multi Purpose Protected Vehicles</i>
NVO	Nationale Veiligheidsoverheid
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
Parl. St.	Parlementaire stukken
PDTIA	<i>Cel Pre deployment training for individual augmentees</i>
PDR	<i>Plan Directeur du Renseignement</i> (Inlichtingenstuurplan)
PersBeh	Personeelsbeheerder
PF	Platform
PGE	Potentieel gewelddadig extremist
PTSD	<i>Post Traumatic Stress Disorder</i>
RFC	<i>Request for Collect</i>

¹ Het Vast Comité hanteert hier de volledige benaming van de DISCC zoals deze in het Avtiteitenverslag 2020 van de ADIV wordt gehanteerd. Er kan worden vastgesteld dat in het "Eindrapport – Intern onderzoek PDT-IA" van het Inspectoraat-generaal van Defensie van 9 juni 2021 de benaming *Defence Intelligence & Security Coordination Centre* wordt gehanteerd. Er worden dus twee verschillende benamingen voor dit orgaan gehanteerd binnen Defensie zelf, wat een eerste aanwijzing kan zijn voor de verwarring rond de functie van dit orgaan.

RFI	<i>Requests for Information</i>
SC	Steering Committee (ADIV)
S2	Veiligheidsofficier (ADIV)
TaFo-RaLim	Taskforce Radicalisatie Limburg
TAPA	Tijdelijke ambtsontheffing wegens persoonlijke redenen
TC3	medische zorgen en tactische omstandigheden
TF	<i>Terrorist fighters</i>
TV	Terrorismeveroordeelden
Vast Comité I	Vast Comité van toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten
Vast Comité P	Vast Comité van toezicht op de politiediensten
VSSE	Veiligheid van de Staat

I. Inleiding

I.1. Contextualisering

Sinds 17 mei 2021 was Jürgen Conings, door het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) gelabeld als ‘potentieel gewelddadig² extremist (PGE)’, voortvluchtig. Op het ogenblik van zijn verdwijning was betrokkene als Korporaal C-chef tewerkgesteld bij Defensie, meer in het bijzonder in een logistieke functie bij de *Cel Pre deployment training for individual augmentees* (PDT-IA) in de kazerne van Leopoldsburg. Al snel wordt duidelijk dat betrokkene vóór 2021 al bekend was bij de politie-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Zo kwam hij in 2015 voor het eerst in het vizier van de Veiligheid van de Staat (VSSE). In 2017 vormt hij het voorwerp van een anonieme klacht. Later is er een incident waarbij hij in het bezit bleek te zijn van een blank wapen in luchthaven van Charleroi. Er liep er een klacht binnen omwille van racistische uitlatingen bij het parket van Tongeren en hij wordt een aantal dagen disciplinair geschorst. Betrokkene volgde tevens bijscholing als bewakingsagent. Hij had toegang tot wapens, was een aanhanger van extreemrechts en kwam in een vooronderzoek van het OCAD en vervolgens in de gemeenschappelijke gegevensbank³ terecht. Ook voor de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) was Jürgen Conings sinds 2019 geen onbekende. Afgelopen maanden uitte hij bedreigingen aan het adres van politici, virologen en moskeeën. Op 17 mei 2021 verliet hij de kazerne in het bezit van wapens en was hij voortvluchtig. Vijf weken na zijn verdwijning werd de Jürgen Conings levenloos teruggevonden. Een gedetailleerde chronologie volgt *infra*. De zaak beroert de publieke opinie⁴ en roept, terecht, heel wat (parlementaire) vragen op.⁵

I.2. De opdracht voor het Vast Comité I

Van zodra bekend raakte dat Jürgen Conings voortvluchtig was, vonden informele contacten plaats tussen de Voorzitter van het Vast Comité I, de hiërarchie van de inlichtingendiensten en het OCAD, het Kabinet Defensie en het Kabinet van de Kamervoorzitter. Dit leidde tot de opstart van voorbereidingen voor het openen van een toezichtonderzoek.

Op 25 mei 2021 vat de minister van Defensie het Vast Comité I. Drie vragen zijn daarbij aan de orde: (a) enerzijds de betrouwbaarheid na te gaan van informatie over personen die verdacht worden van radicalisering binnen Defensie en (b) anderzijds een samenwerking bewerkstelligen met de inspecteur-generaal van Defensie die belast is met een audit die meer in het bijzonder betrekking heeft op de aspecten van het personeelsbeheer, met name op het gebied van communicatie, en dit naar aanleiding van het radicalisme binnen Defensie. De minister wenste ook een reeks aanbevelingen te ontvangen om de goede werking van de ADIV, maar ook van Defensie in haar geheel, te garanderen.

Dit leidt tot de opening van het *‘toezichtonderzoek naar het opsporen en opvolgen – door de twee inlichtingendiensten – van de radicalisering van een militair werkzaam bij Defensie, en anderzijds naar hun samenwerking met hun partnerdiensten, waaronder Defensie, onder meer wat betreft hun informatie-uitwisseling’*. De voorzitter van de parlementaire begeleidingscommissie wordt hiervan d.d. 25 mei 2021 op de hoogte gebracht.

² Verkeerdelijk wordt door de media en politici de term ‘potentieel gevaarlijke (onze onderl.) extremist’ gehanteerd.

³ In de media ook (foutief) gekend als de ‘OCAD-lijst’.

⁴ Zo krijgt Jürgen Conings steun van meerdere duizenden sympathisanten op sociale media (‘Als 1 achter Jürgen’, >40.000 leden; ‘Soutien à Jurgen’, >6000 leden. De pagina’s worden door Facebook geschrapt (‘content, groepen of pagina’s die terroristen prijzen of steunen, zijn niet toegelaten’) en er wordt overgeschakeld naar Telegram.

⁵ Zie bijv. Actualiteitsdebat over de voortvluchtige militair (Commissie voor Landsverdediging), *Hand.* Kamer 2020-21, 26 mei 2021, CRIV55COM490 en de debatten naar aanleiding van het verlag van de Inspecteur-generaal: *Hand.* Kamer 2020-2021, 16 juni 2021, CRIV55COM519.

Dezelfde dag vindt een gedachtewisseling plaats tussen het Vast Comité I en de parlementaire begeleidingscommissie. Een nota wordt verspreid waarmee de commissie geïnformeerd wordt over de reeds uitgevoerde toezichtonderzoeken en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen. Tevens worden op basis van de informatie die tot dan bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten aanwezig is, discussiepunten aangereikt die desgevallend het voorwerp van onderzoek kunnen uitmaken. De vraagstelling vanuit de begeleidingscommissie was – samengevat – duidelijk : **‘Wie wist wat wanneer en wat werd er met de informatie aangevangen?’** Achter deze relatief eenvoudige vraag gaat evenwel een **bijzondere complexe realiteit schuil**. De datum tot indienen van het eindverslag werd vastgelegd op uiterlijk 30 juni 2021.

Het blijkt al snel dat het Vast Comité I op de grenzen van zijn bevoegdheden stootte, niet in het minst wat betreft de uit de W.Toezicht opgelegde samenwerking met andere satellietorganen als het Vast Comité P (voor wat betreft het toezicht op het OCAD) en het Controleorgaan voor politionele informatie (voor wat betreft het toezicht op de gemeenschappelijke gegevensbanken). De voorzitters van beide toezichtsorganen werden mondeling van de werkzaamheden op de hoogte gebracht.

Wat betreft het onderzoek naar de rol van het OCAD in deze, werd samen met het Vast Comité P een *‘gezamenlijk toezichtonderzoek naar de rol van het OCAD in de opvolging van Jürgen Conings, met name voor wat betreft het ingestelde vooronderzoek, de dreigingsevaluatie niveau 3 en de gevolgen daarvan, en de informatie-uitwisseling over betrokkene’* opgestart. De begeleidingscommissie alsook de voorgedijministers worden hiervan per 28 mei 2021 op de hoogte gebracht.

Op 7 juni vindt, op verzoek van de voorzitter van het Vast Comité I, een vergadering plaats waar de leden van begeleidingscommissie worden geïnformeerd over de gehanteerde methodologie en een stand van zaken.

Het gezamenlijk onderzoek van het Vast Comité I en Vast Comité P naar de rol van het OCAD, werd neergelegd op 30 juni 2021.

Het rapport van het Vast Comité I naar de rol van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten volgde op 1 juli 2021. In dit rapport, wordt waar nuttig dieper ingegaan op een aantal vaststellingen uit het gezamenlijke rapport van de Vaste Comités I en P (met name inzake de rol van de twee inlichtingendiensten als ondersteunende diensten van het OCAD, met inbegrip van hun deelname aan de Local Task Forces (LTF)).

De opgenomen conclusies zijn slechts van voorlopige aard en dit gezien niet alle bevindingen van de gerechtelijke onderzoeken bekend zijn.

De onderzoeksrapporten vormen voorwerp van bespreking met de parlementaire begeleidingscommissie op respectievelijk 5 en 7 juli 2021.

1.3. Gehanteerde onderzoeksmethodologie

Voor het uitvoeren van het onderzoek werd geopteerd voor de toepassing van de methodische triangulatie waarbij verschillende dataverzamelmethodeën werden gehanteerd.

Enmaal de onderzoeksvragen werden gedefinieerd, werd meteen gestart met een **dossieronderzoek**: open bronnen werden verzameld (pers, parlementaire debatten, websites, relevante beleidsdocumenten en andersoortige stukken die betrekking hebben op de onderzochte activiteit, voorgaande parlementaire onderzoekscommissies...), alsook de recente relevante vaststellingen en aanbevelingen uit toezichtonderzoeken, onderzoeksverslagen en parlementaire onderzoekscommissies.

Gelijktijdig werd een **juridisch kader** opgesteld. Dit vormde de grondslag waaraan het optreden van de betrokken diensten (VSSE, ADIV en OCAD) werd afgetoetst.

Door de Dienst Enquêtes werden, in een zeer kort tijdsbestek, meerdere tientallen **verhoren** ingepland en uitgevoerd, en dit met zowel uitvoerend als leidinggevend personeel van de VSSE, ADIV en OCAD. Daarbij werd onder meer gepolst naar de toepassing van algemene en bijzondere bevoegdheden en de motiveringen en besluitvormingsprocessen die daaraan ten grondslag liggen. Door middel van deze verhoren werd beoogd eventuele lacunes in het dossieronderzoek aan te vullen en kon

een nadere duiding worden verkregen van de bevindingen. Van ieder gesprek werd een verslag opgesteld. Dit betrof geen woordelijke verslaglegging maar een zakelijke weergave van het gesprek. 26 verhoren werden uitgevoerd.

De Dienst Enquêtes heeft, sinds recente datum, zelf (**rechtstreeks) toegang tot (sommige) digitale en fysieke informatiesystemen** van de diensten. De enquêtedienst kon alle informatie opvragen die zij noodzakelijk achtte voor de uitvoering van het onderzoek. Dit bleek onder meer interessant om zich te informeren over de gehanteerde bijzondere inlichtingenmethoden. Wat betreft interne vigerende richtlijnen, moest eens te meer⁶ worden vastgesteld dat de verplichting ex artikel 33 W.Toezicht door de ADIV niet wordt gerespecteerd.

Documenten die tijdens de verhoren werden geciteerd (verslagen, mailverkeer, processen-verbaal van vergaderingen, analyses...), werden bijkomend opgevraagd. Dit leverde meer dan 1000-en pagina's onderzoeksmateriaal op.

Van de Federale Politie (in zijn hoedanigheid van beheerder van de Gemeenschappelijke gegevensbanken (GGB)) werd een totaaloverzicht gekregen van alle loggings. Het betrof twee datasets: een dataset met alle loggings aangaande Jürgen Conings (ongelimiteerd in tijd) en een algemene, in tijd gelimiteerde (november 2020 tot april 2021), globale dataset.

Vervolgens kon de **ruwe informatie worden verwerkt**. Er werd een gedetailleerde chronologie opgesteld waaraan vastgestelde feiten werden opgehangen. De verzamelde documenten werden grondig doorgenomen, werkhypotheses opgesteld en waar mogelijk afgetoetst.

Ondertussen werd alvast de **analysefase** opgestart. De bekomen informatie werd grondig geanalyseerd en afgetoetst aan het juridisch kader.

Pas dan kon de **rapportagefase** aanvangen. De rapporten werden voor **feedback** voorgelegd aan de betrokken diensten en waar mogelijk werden bepaalde passages op verzoek van het Vast Comité I gedeclineerd.

I.4. Limieten van het onderzoek

In de loop van het onderzoek stootte het Comité op een aantal limieten. Om onderhavig rapport te kunnen contextualiseren, wordt het nuttig geacht deze kort aan te kaarten.

- De *cut off* van het onderzoek liep tot 18 mei 2021 (bekendmaking zaak-Conings). De informatieverzameling- en uitwisseling van de inlichtingendiensten en het OCAD na die datum, viel buiten de scope van het onderzoek.
- De actualiteit. Tijdens de eerste fase van uitvoering van het onderzoek (20 juni 2021) was betrokkene nog voortvluchtig; dit impliceerde dat de inlichtingen- en veiligheidsdienst vol moesten inzetten op het vinden van Jürgen Conings, en, begrijpelijkerwijze, minder tijd konden investeren in het antwoorden op vragen van de toezichthouders;
- De gerechtelijke onderzoeken. Er lopen op het moment van de eindredactie diverse gerechtelijke onderzoeken waarmee rekening dient te worden gehouden; schending van het geheim van het onderzoek loert om de hoek;
- De opgelegde timing. 30 juni als einddatum voor het rapport vereiste het naleven van een bijzondere strakke timing. De snelheid van werken dreigde een gevaar te vormen voor de kwaliteitsgarantie;
- De problematiek van de classificatie. Het overgrote deel van de bekomen informatie is geclassificeerd. Niettegenstaande het Comité streeft naar een maximale transparantie van de

⁶ Hierover werd eerder reeds onderzoek uitgevoerd: VAST COMITE I, *Activiteitenverslag 1996*, 28-32 (Verslag over de toepassing door de inlichtingendiensten van artikel 33 alinea 2 W.Toezicht); *Activiteitenverslag 2001*, 218-220 (De noodzakelijke inlichtingen waarover het Vast Comité I meent te moeten beschikken met het oog op de doeltreffende uitvoering van zijn opdracht); *Activiteitenverslag 2002*, 27 (Het ambtshalve toezenden van bepaalde documenten van de inlichtingendiensten aan het Vast Comité I); *Activiteitenverslag 2006*, 12; *Activiteitenverslag 2013*, 116; *Activiteitenverslag 2014*, 120.

bekomen onderzoeksresultaten, wordt het door de wetgever verplicht zich te houden aan de classificatieregels. Het brengen van geclassificeerde informatie kan immers lopende (gerechtelijke) onderzoeken en niet in het minst menselijke bronnen, in gevaar brengen;

- Bewaking van de scope. Tijdens de verhoren en de fase van de verzameling van documenten, werd het Comité geconfronteerd met een ruim scala van andere, bijzonder relevante doch niet meteen terzake doende afgeleide onderzoekspistes. Het was zaak deze pas in een later stadium voor verder onderzoek op te nemen;
- Gemeenschappelijke toezichtsbevoegdheden. Niettegenstaande de Begeleidingscommissie initieel aanstuurde op een onderzoek zonder het Vast Comité P, diende het Vast Comité I de Kamervoorzitter attent te maken op de wettelijke verplichting tot uitvoeren van een gemeenschappelijk onderzoek met het Vast Comité P voor wat betreft de werking van OCAD, en met het COC voor wat betreft het toezicht op de gemeenschappelijke gegevensbanken. Samenwerking met derden vereist verregaand overleg en kon de timing in gevaar brengen;
- Timing van derden. Het Comité was voor zijn werkzaamheden ook afhankelijk van de timing van derden: zo werd het verslag de inspecteur-generaal van Defensie per 15 juni 2021 gefinaliseerd.⁷
- De Dienst Enquêtes kon doorgaans rekenen op een open en oprechte samenwerking met de betrokken diensten en autoriteiten;
- *Hindsight bias*. Onderzoeksmatig dreigde het gevaar van de *hindsight bias*⁸, te weten een oordeel vellen over bepaalde feiten terwijl men achteraf over veel meer gecontextualiseerde informatie beschikt;
- Beperkt bevoegdheidsdomein. Het Comité stoot(te) in de loop van het onderzoek op de beperkingen inzake zijn bevoegdheidsdomein; daar waar bijvoorbeeld de werkzaamheden van politiediensten in het vizier kwamen, werd het Vast Comité P hierover geïnformeerd. Ook mocht/kon van het Comité geen uitspraken worden verwacht over het gevolg dat door de Parketten of de rechters aan de verschillende gerechtelijke dossiers hebben gegeven, over de hervorming van Defensie, over de begeleiding Defensiepersoneel dat kampt met *Post Traumatic Stress Disorder*...;

⁷ Inspectoraat-generaal, *Eindrapport E2103.Intern onderzoek PDT-IA*, Beperkte verspreiding.

⁸ *Hindsight bias* zorgt ervoor dat gebeurtenissen achteraf voorspelbaarder leken dan ze op dat moment waren en dat die gebeurtenis verklaarbaar en heel logisch was. Het is eigenlijk een mentale snelkoppeling om beslissingen te vereenvoudigen, maar vaak zijn dat dan wel beslissingen die vaak vertekend zijn door cognitieve vooroordelen/gevolgen van de *hindsight bias*.

II. Een beeld van de carrière van Jürgen Conings

In wat volgt wordt getracht een objectief beeld te schetsen van de carrière van Jürgen Conings. Het beeld dat door de media wordt opgehangen blijkt immers niet steeds de stroken met de realiteit. Daarbij is hoofdzakelijk zijn militaire carrière aan de orde (loopbaan, opleidingen, missies, tuchtdossier...). In de marge worden zijn werkzaamheden in de private bewakingssector toegelicht alsook de mogelijke banden met extreemrechts.⁹ Het wordt een kluwen van affectaties en mutaties, buitenlandse missies, opleidingen allerhande en bijklussen in de private bewakingssector.

II.1. Aanvang van de militaire loopbaan

Jürgen Conings, 46 jaar, woonachtig in Dilsen-Stokkem en van opleiding lasser, vat als 18-jarige begin maart 1992 zijn militaire carrière als milicien. Halfweg juni 1992 wordt hij als soldaat (aanvullingsvrijwilliger) ingelijfd bij het Bataljon Bevrijding – 5de Linie van de Landcomponent in Leopoldsburg, een klassieke infanterie-eenheid. Hij zal tijdens zijn loopbaan meer dan tien keer van functie veranderen. In december 1993 vangt de eerste van zijn acht buitenlandse missies aan (op 19 jaar) en vertrekt naar ex-Joegoslavië (BELBAT 5, 8 december 1993 tot 30 maart 1994). Hij keert nog twee keer terug naar de Balkan (BELBAT 10, 2 augustus 1995 tot 17 februari 1996 en BELUBG, 26 oktober 1998 tot 23 februari 1999). Ondertussen promoveert hij eind december 1994 tot korporaal.

10

II.2. Zijsprong naar de private bewakingssector¹⁰

In 1999 start hij een ‘tijdelijke ambtsontheffing wegens persoonlijke redenen (TAPA) om begin juni 2000 ontslag te nemen. Hij blijft evenwel reservevrijwilliger. Conings volgt in 2000 de basisopleiding ‘uitvoerend personeel’ (bewaking) en in 2002 de opleiding ‘persoonscontrole – lange type’ alsook de basisopleiding ‘wapens’ (bewaking). Eind juni 2001 krijgt hij identificatiekaarten¹¹ voor de vergunde bewakingsondernemingen [REDACTED] met functiecodes ‘goederenbewaking’ en ‘beheer van alarmcentrales’. In september 2002 kreeg hij voor laatstgenoemde firma tevens een wapendrachtvergunning (afgeleverd door de gouverneur).

II.3. Diverse mutaties/affectaties

Begin december 2002 biedt hij zich opnieuw aan in het leger als kandidaat-beroepsvrijwilliger. De affectaties volgen mekaar in ijtempo op. Hij start in het Centrum voor Basisopleiding en Scholing (CBOS Noord) in Leopoldsburg en begint eind maart 2003 een paracommandotraining bij het 3de Bataljon Parachutisten in Tielen (Landcomponent), om vervolgens opnieuw te verhuizen naar het Bataljon Bevrijding – 5de Linie. Een nieuwe affectatie volgt halfweg februari 2005. Van het 18^e Logistiek Bataljon in Leopoldsburg vertrekt hij een maand later als *radio-operator* naar de 10de Group Communicatie- en

⁹ Deze schetst is gebaseerd op zijn personeelsdossier (cf. mail 10 juni 2021), het verslag van het Inspectoraat-generaal, briefwisseling met de Algemene Directie Veiligheid & Preventie (FOD Binnenlandse Zaken) en open bronnen.

¹⁰ Schrijven van Directeur-generaal Algemene Directie Veiligheid & Preventie (FOD Binnenlandse Zaken) d.d. 9 juni 2021 aan de Voorzitter van het Vast Comité I.

¹¹ De kaarten werden door de ondernemingen op eigen initiatief geannuleerd en voor vernietiging overgemaakte aan de FOD Binnenlandse Zaken begin januari 2003. De FOD Binnenlandse Zaken liet optekenen dat betrokkene op het ogenblik van de afgifte van bovenstaande kaarten volgens hun informatie noch bij de politiediensten, noch bij de gerechtelijke instanties in negatieve zin gekend was.

Informatiesystemen. In dat kader wordt hem zijn eerste veiligheidsmachtiging¹² toegekend (21 augustus 2006). In juli 2006 wordt hij gedurende twee jaar lokale vakbondsafgevaardigde en promoveert tot 1ste soldaat (december 2006). In september 2008 vertrekt hij voor een jaar naar de NAVO-post in Heidelberg. Bij zijn terugkeer wordt Conings geaffecteerd naar de 1ste Brigade (augustus 2009) en benoemd tot Korporaal (26 maart 2010). Per 1 september 2010 affecteert hij naar de 10de Tactische Wing (Luchtmachtcomponent) in Kleine-Brogel. In 2013 maakt hij kenbaar dat hij in een wapenmagazijn van Defensie wil werken, om vervolgens in 2014 als techniek bewapening te worden aangesteld.

Ondertussen krijgt hij in juni 2010 opnieuw een identificatiekaart, ditmaal voor de vergunde bewakingsonderneming **DMG Security BVBA**, met functiecodes 'goederenbewaking en gewone vormen van persoonscontrole' en 'bewakingsactiviteiten van persoonscontrole in een café, bar, kansspelinrichting of dansgelegenheid'.¹³ Een aanvraag tot cumul wordt toegestaan. Er volgt snel een nieuwe aanvraag tot cumul dewelke begin 2014 wordt ingewilligd; ditmaal voor vrachtwagenbestuurder (vervoer van verse groenten en fruit)

Van april 2014 tot januari 2019 is hij opnieuw lokaal vakbondsafgevaardigde. In die periode harnemen ook de buitenlandse missies: hij neemt deel aan de Resolute Support Mission in Afghanistan (11 juni 2011 tot 9 oktober 2011), de Operation Desert Falcon (Irak) vanuit Jordanië (27 november 2014 tot 30 januari 2015 en 24 juni 2016 tot 2 september 2016) (beveiliging F16) en vertrekt opnieuw tweemaal met de Resolute Support Mission naar Afghanistan (24 oktober 2017 tot 1 maart 2018 en 13 december 2018 tot 22 april 2019).

In 2015 komt hij voor het eerst in het vizier van de Veiligheid van de Staat.

Vervolgens biedt zich een nieuwe carrièreswitch aan: eind 2015 maakt hij kenbaar dat hij naar de militaire politie wil gaan en wordt in 2016 weerhouden als kandidaat. In maart 2017 wordt hij geaffecteerd naar de Groep Militaire Politie, eerst in Peutie, vervolgens in Leopoldsburg tot juni 2020.

[REDACTED]

In tussentijd (maart 2018) wordt hij benoemd tot Korporaal-chef. Hij wordt in nevenfunctie als wapenmaker en voertuigenbeheerder aangesteld.

Op de militaire beoordelingschaal kreeg betrokkene steeds goede evaluaties' ondanks een sanctie voor racistische uitlatingen op Facebook (1 tot 11 november 2019) waarvoor hij op 6 december 2019 vier dagen eenvoudig arrest kreeg opgelegd.¹⁵ Het rapport van het Inspectoraat-generaal maakt ook melding van psychosociale factoren.¹⁶

Begin juni 2020 werd betrokkene op zijn verzoek gemuteerd naar COMOPSLAND G3/Ops PDT-IA te Leopoldsburg.

¹² Het is inherent aan Defensie dat iedere militair moet kunnen omgaan met wapens en munitie. Hiervoor is een wapenvergunning (cf. IF5 Par 722.b.(1)) noch een veiligheidsmachtiging vereist.

¹³ Ook deze kaart werd door de onderneming op eigen initiatief geannuleerd en ter vernietiging overgemaakt aan de FOD Binnenlandse Zaken in februari 2013.

¹⁵ Het motief luidt: "Betrokkene heeft op sociale media een mening geuit die niet strookt met de waarden van Defensie en schade toebrengt aan het imago van Defensie".

[REDACTED]

II.4. Opleidingen

Ondertussen valt het aantal opleidingen dat werd gevolgd door Jürgen Conings bijna niet bij te houden. Naast een aantal basisopleidingen en regelmatige taalopleidingen Engels, had betrokkene een voorkeur voor opleidingen voor rollend materiaal (het pantserinfanterievoertuig Dingo, Multi Purpose Protected Vehicles (MPPV), de tank M113, moto, verkeersescorte MP) en volgde hij een divers opleidingstraject in het kader van zijn functie als MP. Maar ook EHBO en technische opleidingen waren hem niet vreemd (technic worker, magazijnbeheer, radio herstelling...), maar ook crypto custodian, comsec crypto, mines awareness training, instruct banalisée de base... Ten slotte volgde hij eveneens diverse wapenopleidingen (canonnier Armored Infantry Fighting Vehicle, Can C25 TIR Instructeur individuel, Armurier, Fusil D'assaut SCAR...).

II.5. De grens tussen het vrije woord en haatspraak

“L’armée, ce n’est que le reflet de la société. Nous trouvons toutes les tendances, toutes les opinions”, dixit Chief of Defence (CHOD) Hofman. En contacten met extreemrechts waren Jürgen Conings niet vreemd. Daarin is hij niet alleen: de militaire inlichtingendienst volgt ca. 30¹⁷ militairen op wegens hun extreemrechts gedachtengoed.¹⁸

Zo was ex-militair Tomas Boutens, voortrekker van de neonazigroepering Bloed, Bodem, Eer & Trouw en veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf wegens het plannen van terreuracties en het verspreiden van geweldsverheerlijkende ideologie samen met zestien andere personen¹⁹(zowat twee derden van de toenmalig gearresteerden bleken beroepsmilitair), één van de eersten die op Facebook²⁰ zijn steun liet blijken voor de op dat ogenblik voortvluchtige. Op een van zijn Facebookprofielen verwijst hij naar de ‘Siegrune’, een runenteken dat in nazi-Duitsland werd gehanteerd. Meer nog dan de sporadische contacten met Boutens, bleek hij opgemerkt in de kringen van het Vlaams Legioen²¹, waar hij gevechtstraining zou hebben gegeven. Jürgen Conings dook ook op op de Facebookgroep Knights of Flanders, een vereniging van extreemrechtse signatuur.

In november 2019 volgden racistische uitspraken op Facebook. Ten slotte raakt bekend dat Conings lid was van het Vlaams Belang (april-eind 2020).²²

¹⁷ Ter vergelijking, de politiediensten volgen bijna 2500 personen op in het rechts-extremistische milieu.

¹⁸ Extreemrechtse invloeden in militaire rangen is geen uniek Belgisch fenomeen en evenmin nieuw. In de Duitse elite-eenheid *Kommando Spezialkräfte* (KSK) zijn sinds 2017 vijftig militairen verdacht van rechts-extremistische activiteiten. Recent was er in Frankrijk ongerustheid over een staatsgreep door ex-generaal uit (extreem-)rechtse kringen en ook in Nederland verlieten de afgelopen vijf jaar meerdere militairen de krijgsmacht na extreemrechtse uitingen of gedragingen. Eind jaren '90 van vorige eeuw waarschuwde de toenmalige minister van Defensie al dat een parabataljon nabij Antwerpen niet mocht worden aangetast door fascistische en racistische tendensen.

¹⁹ “Violences et incidents terroristes d’extrême droite 1990-2019: Analyse des incidents et des auteurs”, OCAM, doc OCAM/A/407501, p.7

²⁰ “Samen namen wij deel aan de opdracht ISAF IV/2 te Afghanistan in de winter van 2003/2004”. “Hij droeg daar als primair wapen een Al AW; laat daarmee voldoende gezegd zijn over wat zijn functie daar was”. In: X., De Standaard, 20 mei 2021 (‘De beroepsmilitair met een donkere kant’). Later gevolgd door: “De gedachten zijn bij een oud-collega en wapenbroeder. Waar je ook bent, je bent niet alleen”.

²¹ Een rechts-extremistische groupuscule die ‘strijdt voor het Vlaamse volk en voor Vlaanderen’.

²² X., *Het Laatste Nieuws*, 2 juni 2021 (‘Conings betaalde 12,50 euro voor partijkaart Vlaams Belang’).

II.6. Vertrek naar de cel PDT-IA

In maart 2020 solliciteert hij bij de Federale Politie voor de functie van veiligheidsagent. Hij wordt afgekeurd op basis van zijn persoonlijkheidstest.²³ Ook blijft hij de piste van de private bewakingssector bewandelen. In december 2020 volgt hij opnieuw een bijscholing als bewakingsagent. Eind januari 2021 ontving de Directie Private Veiligheid een aanvraag tot identificatiekaart vanwege de vergunde bewakingsonderneming *Securipro*, opnieuw met de functiecodes 'goederenbewaking en gewone vormen van persoonscontrole' en 'bewakingsactiviteiten van persoonscontrole in een café, bar, kansspelinrichting of dansgelegenheid'.

Gezien zijn voorliefde voor *fitness*, *bodybuilding* en boksen biedt hij – omwille van coronamaatregelen – als personal trainer een militaire fitnessstraining in open lucht aan ('*Your goal is my mission*'). In Dilsen-Stokkem neemt hij het initiatief voor een burgerwacht, een Whatsapp-groep waar burens elkaar waarschuwen bij verdachte bewegingen.²⁴

[REDACTED]

In juni 2020 ten slotte muteert Jürgen Conings naar het hoofdkwartier van de Landcomponent in Evere (Comopsland) en vertrekt naar de Cel Pre-Deployment Training for Individual Augmentees (PDT-IA²⁵) een eenheid in Leopoldsburg die instaat om militairen voor te bereiden op buitenlandse missies. Hij was er logistiek medewerker en in die hoedanigheid onder meer verantwoordelijk voor het uithalen van wapens en munitie voor schietoefeningen. Op 31 augustus 2020 wordt zijn veiligheidsmachtiging niet verlengd. Dezelfde dag wordt hij door het OCAD in 'vooronderzoek potentieel gewelddadig extremist' (PGE) geplaatst.

[REDACTED]

Op 17 februari 2021 krijgt hij het full statuut 'Potentieel Gewelddadig Extremist niveau 3 (art. 6, §1, 1°/2 KB TF). Zijn veiligheidsmachtiging verloopt op 17 juli 2020 en de vernieuwing wordt geweigerd op 31 augustus 2020.

Op 3 maart 2021 wordt zijn sociale promotie (Prom Soc: VC CSOCNiv C) geannuleerd.

Op 17 mei 2021 kan hij ongestoord de kazerne in Leopoldsburg verlaten in het bezit van wapens. Op 18 mei 2021 wordt zijn verdwijning gesignaleerd. Sinds 21 mei 2021 werd een onderzoeksrechter gevorderd voor 'moordpoging in een terroristische context' en 'verboden wapenbezit in een terroristische context'. De procedure voor ambtsontheffing werd opgestart. Op 20 juni 2021 wordt hij levenloos aangetroffen.

²³ SVM, *Het Laatste Nieuws*, 21 mei 2021 ('Conings wilde veiligheidsagent worden maar werd afgekeurd op persoonlijkheidstest'). Veiligheidsagenten staan bijv. in voor de veiligheid van gevangentransporten, kerncentrales en Brussels Airlines.

²⁴ X., *De Standaard*, 20 mei 2021 ('De beroepsmilitair met een donkere kant').

²⁵ Deze cel van de Landcomponent is verantwoordelijk voor de voorbereiding van militairen uit heel Defensie die als individu zullen deelnemen aan operaties. Hierbij denken we aan militairen die ingezet worden in bepaalde opdrachten, los van een groot detachement gelinkt aan hun eigen eenheid of zelfs component. De aangeleerde technieken en tactieken gaan van medische zorgen en tactische omstandigheden (TC3) over *explosive risk training*, schiettechnieken tot overleven in chemische bacteriologische radiologische en nucleaire omstandigheden (CBRN). De methodiek van de cel is erop gericht de militair op individueel niveau op een zo kort mogelijke periode bij te scholen en voor te bereiden op de opdracht. In www.facebook.com/belgianarmy/posts/2684361138500926 (laatst geraadpleegd op 6 juni 2021).

[REDACTED]

III. Juridisch en beleidsmatig kader

Dit deel van het verslag formuleert een antwoord op de vraag rond de bevoegdheden van de VSSE en de ADIV in het kader van het detecteren, opvolgen en bestrijden van het terrorisme, extremisme en radicalisme, alsook rond de opgelegde taakverdeling tussen beide inlichtingendiensten binnen deze aangelegenheid.

III.1. Inlichtingenopdrachten

III.1.1 De VSSE – terrorisme, extremisme en radicalisme als nationale veiligheidsdreigingen behorende tot materiële bevoegdheid van de burgerlijke inlichtingendienst

De taakstelling van de Veiligheid van de Staat (VSSE) binnen de strijd tegen het terrorisme, extremisme en radicalisme situeert zich in hoofdorde binnen haar inlichtingenopdracht. Krachtens artikel 7, 1° W.I&V wordt deze omschreven als *'het inwinnen, analyseren en verwerken van inlichtingen die betrekking hebben op elke activiteit die de inwendige veiligheid van de Staat en het voortbestaan van de democratische en grondwettelijke orde, de uitwendige veiligheid van de Staat en de internationale betrekkingen, het wetenschappelijk of economisch potentieel (...) bedreigt of zou kunnen bedreigen'*.

De wetgever heeft hierbij geopteerd om een limitatieve lijst op te stellen van veiligheidsdreigingen die behoren tot het bevoegdheidsdomein van de VSSE (m.n. terrorisme, extremisme, spionage, inmenging, proliferatie, schadelijke sekten en criminele organisaties).

Het *'terrorisme'* wordt hierbij omschreven als *'het gebruik van geweld tegen personen of materiële belangen om ideologische of politieke redenen met het doel zijn doelstellingen door middel van terreur, intimidatie of dreigingen te bereiken. Hieronder wordt ook het radicaliseringsproces begrepen'* (art. 8, 1°, tweede lid, b W.I&V).

Ook het *'extremisme'* werd door de wetgever omschreven als een nationale veiligheidsdreiging die onder de interessesfeer van de VSSE dient te vallen. Dit begrip wordt in de Inlichtingenwet omschreven als *'racistische, xenofobe, anarchistische, nationalistische, autoritaire of totalitaire opvattingen of bedoelingen, ongeacht of ze van politieke, ideologische, confessionele of filosofische aard zijn, die theoretisch of in de praktijk strijdig zijn met de beginselen van de democratie of de mensenrechten, met de goede werking van de democratische instellingen of andere grondslagen van de rechtsstaat. Hieronder wordt ook het radicaliseringsproces begrepen'* (art. 8, 1°, tweede lid, c W.I&V).

Tot slot heeft de wetgever het ook belangrijk gevonden om het begrip *'radicaliseringsproces'* een wettelijke definitie te geven: *'een proces waarbij een individu of een groep van individuen op dusdanige wijze wordt beïnvloed dat dit individu of deze groep van individuen mentaal gevormd wordt of bereid is tot het plegen van terroristische handelingen'* (art. 3, 15° W.I&V). We vinden deze omschrijving van het begrip *'radicaliseringsproces'* voor het eerst terug in het (eerste) Actieplan Radicalisme van de federale regering van 28 april 2006 (het zgn. Plan R). In 2015 keurde de Nationale Veiligheidsraad een grondige actualisering van dit actieplan goed.²⁶

III.1.2 De ADIV – terrorisme, extremisme en radicalisme als nationale veiligheidsdreigingen behorende tot materiële bevoegdheid van de militaire inlichtingendienst

Ook de werkzaamheden van de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) binnen de aanpak van het terrorisme, extremisme en radicalisme situeren zich in hoofdorde binnen zijn inlichtingenopdracht.

²⁶ Actieplan Radicalisme van de federale regering, op 28 april 2006 goedgekeurd door het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid (heden: de Nationale Veiligheidsraad), afgekort: het Plan R. Dit werd vervangen door het Actieplan Radicalisme van de federale regering, dat op 14 december 2015 werd goedgekeurd door de Nationale Veiligheidsraad. Zie: www.besafe.be/sits/default/files/2019-06/plan_r_nl.pdf.

Op grond van artikel 11, §1, 1° W.I&V heeft de ADIV als taakstelling *'het inwinnen, analyseren en verwerken van inlichtingen (...) die betrekking hebben op elke activiteit die: a) de onschendbaarheid van het nationaal grondgebied of de bevolking, b) de militaire defensieplannen, c) het wetenschappelijk en economisch potentieel m.b.t. de actoren (...) die verbonden zijn met defensie (...), d) de vervulling van de opdrachten van de strijdkrachten, (of) e) de veiligheid van de Belgische onderdanen in het buitenland, (...) bedreigt of zou kunnen bedreigen; en er de bevoegde ministers onverwijld over inlichten'*.

Net zoals bij de VSSE dient de ADIV binnen de inlichtingenopdracht bepaalde fundamentele belangen van het land te vrijwaren door middel van de detectie, opvolging en bestrijding van bepaalde bedreigingen tegen deze belangen. Er bestaan ook verschillen met de bevoegdheidsomschrijving van de VSSE. Het belangrijkste verschil bestaat in de vereiste aanwezigheid van een militair aspect, ofwel in het te beschermen belang (bv. de militaire defensieplannen, de vervulling van de militaire opdrachten), ofwel in de wijze waarop de te beschermen belangen aangetast kunnen worden, zijnde met middelen van militaire aard (bv. militaire wapens, defensiepersoneel).

Concluderend kan gesteld worden dat het door de wetgever gecreëerd kader ervoor zorgt dat, naast de VSSE, ook de ADIV een belangrijke rol te vervullen heeft binnen de aanpak van terroristische, extremistische en radicaliserende activiteiten.

III.1.3. De inlichtingenactiviteiten – de procedurele bevoegdheid

De procedurele bevoegdheid binnen de inlichtingenopdrachten laat zich, in eerste instantie, bepalen door de in de artikelen 7, 1° en 11, §1, 1° W.I&V opgesomde activiteiten: *'het inwinnen, analyseren en verwerken van inlichtingen'*. Hieruit blijkt dat de VSSE en de ADIV het terrorisme, extremisme en radicalisme binnen de inlichtingenopdracht gaan bestrijden via informatiegaring en inlichtingenanalyse en het vervolgens tijdig en doelgericht doorgeven van de bekomen inlichtingen aan andere instanties. Laatstgenoemden nemen uiteindelijk de nodige tegenmaatregelen ter bescherming van de nationale veiligheid.

Krachtens artikel 19 W.I&V zijn de bestemmingen van de inlichtingen *'de betrokken ministers en de betrokken gerechtelijke en administratieve overheden, (...) de politiediensten en (...) alle bevoegde instanties en personen overeenkomstig de doelstellingen van hun opdrachten alsook (...) de instanties en personen die het voorwerp zijn van een dreiging bedoeld in de artikelen 7 en 11.'* De bestemmingen van de informatie van de inlichtingendiensten zijn bijgevolg bepaalde politieke, bestuurlijke, gerechtelijke, politionele, diplomatieke en militaire overheidsinstantie. Daarnaast kunnen ook bedreigde personen of bedreigde instanties (bv. een werkgever) in kennis gesteld worden van nuttige informatie.

III.1.4. Beleidsprioriteiten en -richtlijnen binnen het inlichtingenwerk

De ruime wettelijke inlichtingenopdracht noodzaakt de inlichtingendiensten en hun beleidsverantwoordelijken om prioriteiten te leggen binnen de werkzaamheden. De VSSE en de ADIV hebben immers onvoldoende capaciteit en middelen ter beschikking om alle tot hun bevoegdheid behorende nationale veiligheidsdreigingen te detecteren, op te volgen en te beheersen (noch zou ze deze ooit kunnen hebben). Het leggen van prioriteiten is daarom een noodzaak, zelfs een plicht.

Een dergelijke lezing wordt bevestigd in diverse wettelijke en reglementaire bepalingen. Zo bepalen de artikelen 4 en 10 W.I&V dat de inlichtingendiensten hun opdrachten verrichten door tussenkomst van de bevoegde minister (Justitie resp. Defensie), doch *'overeenkomstig de richtlijnen van de Nationale Veiligheidsraad'*. De opdracht van de Nationale Veiligheidsraad (NVR) is vastgelegd in artikel 3 van het Koninklijk besluit van 22 december 2020 *'tot oprichting van de Nationale Veiligheidsraad, het Strategisch Comité Inlichtingen en Veiligheid en het Coördinatiecomité Inlichtingen en Veiligheid'*.²⁷

²⁷ Eenzelfde voorschrift staat in artikel 3 van het koninklijk besluit van 28 januari 2015 *'tot oprichting van de Nationale Veiligheidsraad'*.

Deze stelt dat de NVR, '(a)ls coördinerend beleidsorgaan', 'belast (is) met (...) de bepaling van de prioriteiten van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten'.

Daarnaast is de NVR eveneens belast met het bepalen van de nadere regels opdat de verschillende veiligheidsactoren zouden komen tot een effectieve samenwerking. Krachtens de Inlichtingenwet 'zorgen (d)e inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de politiediensten, de administratieve en gerechtelijke overheden (...) voor een zo doeltreffend mogelijke wederzijdse samenwerking.' (cf. art. 20, §§ 1 en 3 W.I&V).

III.1.5 Taakverdeling tussen de VSSE en de ADIV

Betekenisvol voor voorliggend toezichtonderzoek is het Nationaal Strategisch Inlichtingenplan (NSIP), gezamenlijk opgesteld door de VSSE en de ADIV en op 22 oktober 2018 gevalideerd door de Nationale Veiligheidsraad. Dit plan 'beoogt', onder meer, 'de samenwerking tussen de twee inlichtingendiensten te optimaliseren om te komen tot een zo doeltreffend mogelijke uitvoering van een inlichtingenbeleid ten bate van de bevoegde instanties en van de bevolking.'²⁸

Het NSIP bevat een onderdeel "Taakverdeling". Wat betreft de aanpak van het terrorisme, extremisme en radicalisme wordt het volgende bepaald:

[Redacted text block]

16

[Redacted text block]

10

III.2. Veiligheidsopdrachten

III.2.1. Beide inlichtingendiensten – uitvoeren van veiligheidsscreenings

De VSSE en de ADIV zijn niet enkel belast met inlichtingenopdrachten. Beide diensten hebben ook veiligheidsoopdrachten. In eerste orde moet hierbij het uitvoeren van veiligheidsscreenings vermeld worden. Ten aanzien van de inlichtingendiensten hebben twee van de door hun uit te voeren veiligheidsscreenings een bijzonder wettelijk kader.

Vooreerst zijn er de veiligheidsonderzoeken. Dit is het onderzoek uitgevoerd door de VSSE en/of de ADIV, ten dienste van een veiligheidsoverheid (vnl. de Nationale Veiligheidsoverheid – NVO). Via dit

²⁸ NSIP, p. 4.

²⁹ NSIP, p. 20.

onderzoek wordt nagegaan of een persoon aan de voorwaarden inzake geheimhouding, loyaleiteit en integriteit voldoet die aanwezig dienen te zijn voor het verkrijgen of behouden van een veiligheidsmachtiging. Een dergelijke machtiging is wettelijk vereist voor de toegang tot geclassificeerde (lees: gevoelige en afgeschermd) informatie of tot bepaalde gevoelige functies. De veiligheidsonderzoeken vinden plaats overeenkomstig de (gedateerde en weinig aangepaste) richtlijnen van 16 februari 2000 van het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid (heden: de Nationale Veiligheidsraad).³⁰

Ten tweede zijn beide inlichtingendiensten belast met het uitvoeren van veiligheidsverificaties. Een verificatieonderzoek bestaat uit de consultatie en evaluatie van bepaalde gegevensbestanden teneinde vast te stellen of aan alle noodzakelijke veiligheidsvoorwaarden voldaan is voor de afgifte van een veiligheidsattest of -advies. Een dergelijk attest/advies wordt in de regel eveneens toegekend door de NVO.

Binnen de Krijgsmacht vervult de ADIV eveneens de functie uit van veiligheidszorg. Dit wil zeggen dat ze, naast het uitvoeren van de veiligheidsonderzoeken en -verificaties, eveneens belast is met de afgifte van veiligheidsmachtigingen en veiligheidsadviezen.

Binnen de Krijgsmacht wordt de aanvraag voor een veiligheidsmachtiging ingediend door de functionele chef op het niveau Korpscommandant, en dit voor het personeel aan wie hij: (a) de noodzaak of de mogelijkheid tot kennisneming van geclassificeerde stukken wil toekennen; (b) de toegang wil verlenen tot geclassificeerde zones.³¹ Het Comité stelt vast dat er binnen de Krijgsmacht geen algemene instructie bestaat waarbij op exhaustieve wijze de functies binnen defensie worden opgesomd die houder moeten zijn van een veiligheidsmachtiging.

Krachtens de wet van 28 februari 2007 'tot vaststelling van het statuut van de militairen en kandidaat-militairen van het actief kader van de krijgsmacht' wordt een positief veiligheidsadvies vereist voor elke kandidaat-militair (cf. art. 9, 9°). In tegenstelling tot het veiligheidsadvies bedoeld in de Classificatiewet van 11 december 1998 is het hier bedoelde veiligheidsadvies echter niet beperkt in tijd. Er wordt m.a.w. in de wet van 2007 geen periodieke veiligheidsscreening voor militairen opgelegd.

III.2.2. De ADIV – militaire veiligheid³²

Algemeen

Naast het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken en -verificaties, is de ADIV eveneens belast met 'het zorgen voor het behoud van de militaire veiligheid van het personeel dat onder de Minister van Landsverdediging ressorteert, de militaire installaties, wapens en wapensystemen, munitie, uitrusting, plannen, geschriften, documenten, informatica- en verbindingssystemen of andere militaire voorwerpen' (art. 11, §1, 2° W.I&V). Het begrip militaire veiligheid omvat zodoende, naast de veiligheid van inlichtingen, ook 'de veiligheid van de personen, van het materieel en van de installaties'.³³

In het kader van de militaire veiligheid 'komt (het) (de ADIV) toe richtlijnen ter zake op te stellen, te zorgen voor de verspreiding binnen de Krijgsmacht, en de naleving ervan na te gaan, in het bijzonder via

³⁰ Het Comité wenst via deze weg nogmaals de urgentie onder de aandacht te brengen om de richtlijnen van het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid handelend over allerhande veiligheidsvoorschriften te actualiseren (omvang veiligheidsonderzoeken; classificatieregels; bewaring geclassificeerde stukken; infosec; taken veiligheidsofficieren). Betrokken richtlijnen dateren allen van het jaar 2001 en behoeven aanpassing.

³¹ IF5, 5-6.

³² Het Comité brengt in herinnering dat het reeds in 1999 en 2003 – telkenmale n.a.v. een omvangrijke wapen- en/of munitiediefstal op een militaire site – verslag uitbracht van een t.g.v. deze incidenten geopend toezichtonderzoek. Deze handelden over 'de doeltreffendheid van (ADIV) en de samenwerking van de twee inlichtingendiensten in verband met de wapendiefstal te Houthulst in 1997' (VAST COMITÉ I, *Activiteitenverslag 1999*, pag. 83 ev.) respectievelijk over 'de veiligheid en de bewaking van de militaire wapenopslagplaatsen (Thuin)' (VAST COMITÉ I, *Activiteitenverslag 2003*, pag. 206 ev.).

³³ Wetsontwerp houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, *Parl. St. Kamer 1995-1996*, nr. 49-638/001, 11-12.

*onderzoeken ten gevolge van veiligheidsvoorvallen met betrekking tot de Krijgsmacht.*³⁴ Deze door de ADIV opgestelde en verspreide richtlijnen vindt men terug in de 'Onderrichting over de Militaire Veiligheid' (het zgn. "Reglement IF5"), aangevuld met de instructies 'Veiligheid van het materiaal en van de militaire infrastructuur' (het zgn. "Reglement IF5-bis").³⁵

Wapendepots

Betekenisvol voor dit onderzoek zijn de binnen de Krijgsmacht geldende veiligheidsvoorschriften met betrekking wapens, munitie en hun opslagplaatsen:

- Wapens worden binnen defensie gekwalificeerd als "gevoelig materieel" (ter info: er bestaan 3 soorten 'te beschermen materieel': (1) geclassificeerd materieel, (2) gevoelig materieel, en (3) aantrekkelijk materieel);³⁶
- Gevoelig materieel. *'Hiermee wordt al het materieel bedoeld dat kan worden gebruikt om zware schade aan het patrimonium van Defensie te berokkenen, voor terroristische en/of criminele activiteiten (transmissie-antenne, schaarse operationele middelen, draagbare wapens, explosieven, granaten, munitie, draagbare antitankwapens, ...). Alleen de ADIV is bevoegd tot het bepalen van het vereiste beschermingsniveau'*;³⁷
- Een wapenmagazijn wordt gekwalificeerd als een veiligheidszone met veiligheidsklasse 1 (indachtig dat 0 het hoogste beveiligingsniveau heeft);³⁸
- M.b.t. wapenmagazijnen wordt eveneens bepaald dat '(e)lke eenheid of dienst die over een wapenmagazijn beschikt, (...) een verantwoordelijke beheerder voor dit magazijn (zal) aanduiden. Elke tijdelijke of definitieve vervanging van de verantwoordelijke van een wapenmagazijn moet gepaard gaan met een overgave-overname van de wapens in het magazijn.'³⁹

18

De bescherming en bewaking van depots en magazijnen valt onder de verantwoordelijkheid van de militaire autoriteit die er het beheer over heeft.

De bevoegdheden van de ADIV bestaan erin het verantwoordelijk militair commando te adviseren inzake de aangewezen beschermingsmaatregelen, het verifiëren van de uitvoering ervan, het bij deze gelegenheden vaststellen van eventuele lacunes, het overmaken van de geconstateerde tekortkomingen aan het vermelde militair commando en het doen van de nodige aanbevelingen om eraan te verhelpen. Er geldt een duidelijke informatieplicht tegenover de betrokken militaire diensten en overheden.

II.3. Het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse en de ondersteunende diensten

Naast een toelichting bij het juridisch en beleidsmatig kader van de inlichtingen- en veiligheidsopdrachten van beide inlichtingendiensten, is uiteraard ook verduidelijking van de juridische aspecten van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse en zijn ondersteunende diensten hier op zijn plaats. Wat moet (juridisch) worden verstaan onder de noemer 'potentieel gewelddadige extremist'? Hoe verhouden de verschillende structuren (Local Task Force, National Task Force, Lokale Integrale Veiligheidscel...) zich ten overstaan van elkaar, wie heeft welke rol

³⁴ *Ibid.*

³⁵ De ADIV heeft de laatste jaren meerdere malen aan het Vast Comité I te kennen gegeven dat het Reglement IF5(-bis) geactualiseerd zal worden. De meest recente versie van het Reglement overgemaakt aan het Comité is deze van het jaar 2004. Het Comité heeft geen kennis van een meer actuele versie.

³⁶ IF5-bis, p. 9.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ IF5-bis, pp. 7 en 46.

³⁹ IF5, pp. 7-10.

en hoe dient het Plan R te worden gelezen? Wie staat in voor de verificatie en verrijking van informatie, wat is een dreigingsanalyse en wat dient te worden verstaan onder ‘pertinente gegevens’? Of nog, wat zijn de verplichtingen van de ondersteunende diensten van het OCAD?

Omwille van de complexiteit en gezien het noodzakelijke exhaustieve karakter van dit juridisch luik, werd ervoor geopteerd dit op te nemen als bijlage B van onderhavig verslag.

IV. De zaak-Conings: knooppunt waar alles samen komt

De zaak-Conings is illustratief voor de vaststellingen die het Vast Comité I de afgelopen jaren doorheen zijn toezichtsonderzoeken deed.⁴⁰ Het lijkt alsof deze zaak een knooppunt vormt van alle eerdere constateringen, in het bijzonder wat betreft de militaire inlichtingendienst ADIV. Ook de aansluitend geformuleerde aanbevelingen blijven hun actualiteitswaarde hebben. Dat geldt tevens voor de aanbevelingen van de Parlementaire onderzoekscommissie ‘terroristische aanslagen’. Een exhaustieve herhaling van de vaststellingen en aanbevelingen is in de context van huidig verslag niet haalbaar. Het volstaat om deze in herinnering te brengen.

IV.1. Eerdere toezichtsrporten en aanbevelingen van het Vast Comité I

Van zeer recente datum is het **‘Toezichtonderzoek naar de opvolging van extreemrechts door de Belgische inlichtingendiensten’ (2021)**, waarin werd gerapporteerd op welke wijze dat de bedreiging die uitgaat van extreemrechts heden ten dage in België door de VSSE en de ADIV wordt opgevolgd en erover wordt gerapporteerd aan de autoriteiten. Er werd onder meer vastgesteld dat het aantal menselijk bronnen dat de ADIV informatie kan verschaffen over het rechts-extremistische niveau zeer beperkt is, dat de personeelsbezetting ontoereikend is om de materie op te volgen en dat er in de periode 2015-2019 door de ADIV slechts één bijzondere inlichtingenmethode (BIM) werd ingezet bij de opvolging van extreemrechts. Ook wordt in dit rapport het gebrek aan beleidsmatige aansturing, de problematiek van de veiligheidsscreenings, of nog, de gebrekkige informatiestructuur aangekaart. Meer in het bijzonder publiceerde het Comité al in 2015 een onderzoeksrapport over **‘De opsporing en opvolging van extremistische elementen bij het personeel van Defensie’**, waarin werd gesteld dat waakzaamheid was geboden.

De knelpunten dewelke in deze zaak aan de orde zijn bij de werking van de ADIV werden achtereenvolgens aangehaald in **‘Een audit bij de militaire inlichtingendienst’ (2011)**, de opeenvolgende toezichtsonderzoeken naar de werking van de toenmalige directie Counterintelligence: **‘De werking van de Directie Counterintelligence (CI) van de ADIV’ (2018)** en **‘De werking van de Directie Counterintelligence (CI) van de ADIV: opvolging van de aanbevelingen’ (2019)**, maar tevens **‘De werking van de Afdeling HUMINT bij de militaire inlichtingendienst doorgelicht’ (2019)** of nog, **‘De informatie- en communicatietechnologie in het inlichtingenproces bij de ADIV’ (2020)**.

Ook de problematiek van **‘De uitvoering van veiligheidsscreenings door de inlichtingendiensten’ (2019)** vormde reeds eerder het voorwerp van onderzoek, terwijl **‘Het risico op infiltratie bij de twee inlichtingendiensten’ (2021)** momenteel onder de loep wordt gehouden.

Naar aanleiding van incidenten uit 1999 en 2003 voerde het Comité toezichtsonderzoeken die handelden over **‘de doeltreffendheid van (ADIV) en de samenwerking van de twee inlichtingendiensten in verband met de wapendiefstal te Houthulst in 1997’ (1999)** en **‘De veiligheid en bewapening van militaire wapenopslagplaatsen (Thuin)’ (2003)**.

Wat betreft de werking van het Coördinatieorgaan op de dreigingsanalyse, dient te worden verwezen naar volgende met het Vast Comité P gemeenschappelijke toezichtsonderzoeken: **‘De informatiestromen tussen het OCAD en zijn ondersteunende diensten’ (2011)**, **‘Individuele**

⁴⁰ Alle activiteitenverslagen (met vaststellingen en aanbevelingen) van het Vast Comité I kunnen worden geconsulteerd op www.comiteri.be

dreigingsevaluaties door het OCAD' (2016) en het 'Gemeenschappelijk toezichtonderzoek naar de ondersteunende diensten van het OCAD' (2020).

Daarnaast houdt het Vast Comité I, samen met het Controleorgaan op de politionele informatie (COC), toezicht op de werking van de gemeenschappelijke gegevensbanken (GGB) en rapporteert daarover in zijn jaarlijkse activiteitenverslagen. Ook kan in dezelfde zin verwezen worden naar het juridisch advies⁴¹ dat werd verstrekt naar aanleiding van de uitbreiding van de gemeenschappelijke gegevensbanken terrorist fighters (GGB TF) met de categorieën 'potentieel gewelddadige extremisten (PGE)' en 'terrorisme-veroordeelden (TV)'.

Het Vast Comité I dient vast te stellen dat **aan de vaststellingen en aanbevelingen door de wetgevende en uitvoerende macht, maar ook door de betrokken inlichtingendiensten, vaak niet de gepaste gevolgen werden gegeven.**

IV.2. De aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie 'terroristische aanslagen'

In zijn 'Derde tussentijds verslag over het onderdeel 'veiligheidsarchitectuur'⁴² en in zijn eindverslag deed de parlementaire commissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden die geleid hebben tot de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven van Brussel-Nationaal en in het metrostation Maalbeek te Brussel, met inbegrip van de evolutie en de aanpak van de strijd tegen het radicalisme en de terroristische dreigingen heel wat aanbevelingen.

De al dan niet opvolging van deze aanbevelingen werd regelmatig tegen het licht gehouden door de opvolgingscommissie.⁴³

Heel wat van de toen geformuleerde aanbevelingen blijven hun actualiteitswaarde behouden, niet in het minst in de context van de zaak-Conings. Het betreft hier onder meer aanbevelingen in het kader van de aanpak van terrorisme, extremisme en radicalisering, de integrale aanpak, het efficiënt inzet van mensen en middelen, de afstemming van communicatiesystemen, de werking van de LTF's...

Het Comité weerhield 27 aanbevelingen die relevant zijn in het kader van voorliggend onderzoek, ging na of deze aanbevelingen nog actueel waren en of ze al dan niet werden geïmplementeerd. Deze oefening werd opgenomen in bijlage C van onderhavig rapport.

V. Exhaustieve chronologie

Wat betreft zijn toezichtrapport, werd het Comité op verzoek van de parlementaire begeleidingscommissie verzocht om een exhaustieve chronologie op te maken van alle elementen uit de zaak-Conings. Deze chronologie gaat als bijlage B.

VI. Onderzoeksthema's

De onderzoeksvaststellingen van het Vast Comité I concentreren zich rond een aantal thema's, dewelke hieronder aan de orde zijn. Het betreft onder meer de informatiepositie van de VSSE en de ADIV met betrekking tot Jürgen Conings, het gegeven van de 'watchlist' van de ADIV, het al dan niet beschikken over een veiligheidsmachtiging, de toegang tot wapendepots en de rol van de militaire

⁴¹ Alle juridische adviezen van het Vast Comité I kunnen worden geconsulteerd op www.comiteri.be

⁴² *Parl. St. Kamer*, 2016-17, 54DOC1752/008 (15 juni 2017).

⁴³ *Hand.*, Kamer 2018, CRIV54COM843 (14 maart 2018) en in het Beknopt verslag van de gemeenschappelijke vergadering van de Commissie voor Binnenlandse Zaken, Veiligheid, Migratie en Bestuurszaken en de Commissie voor Justitie, CRABV55COM069 (10 december 2019).

inlichtingendienst in deze... Waar nodig en nuttig werden de vaststellingen van het Vast Comité I afgetoetst aan het door de Inspecteur-generaal uitgevoerde interne onderzoek PDT-IA.

VI.1. De informatiepositie van de inlichtingendiensten met betrekking tot Jürgen Conings

VI.1.1. Informatiepositie van de VSSE

Informatie uit 2015 en 2018

Jürgen Conings kwam voor het eerst onder de aandacht van de Veiligheid van de Staat in september 2015. Betrokkene werd vermeld in een informatieverlag over een Facebookgroep die fondsen inzamelde voor Dwekh Nawsha, een in 2014 opgerichte christelijke paramilitaire organisatie die de Assyrische gemeenschap in Irak verdedigde tegen de Islamitische Staat.⁴⁴

Conings trok een tweede maal de aandacht van de VSSE op 30 oktober 2018 [REDACTED]

In beide documenten van 2015 en 2018 wordt vermeld dat betrokkene een militair is. Het Vast Comité I stelde vast dat deze informatie uit 2015 door de VSSE niet werd gedeeld met de ADIV.

De informatie uit 2015 werd op dat moment als onvoldoende relevant beschouwd door de VSSE. De informatie uit 2018 werd niet gedeeld in een nota aan de ADIV, maar wel tijdens een vergadering met de Werkgroep Extreemrechts, waar in algemene bewoordingen de naam van de organisatie en de voornaamste figuren werden gedeeld. [REDACTED]

[REDACTED]. Deze informatie werd in 2020 gedeeld met het OCAD.

21

Verschillende rapporten

Tussen juli 2020 en mei 2021 stelde de VSSE een aantal informatieverlagen op waarin de deelname van Conings aan activiteiten van de extreemrechtse groeperingen Knights of Flanders en Vlaams Legioen wordt gemeld. Ook stelde de VSSE vast dat Conings contacten onderhield met Tomas Boutens, die in 2014 voor feiten van terrorisme veroordeelde ex-militair en leider van de neonazigroepering Bloed, Bodem, Eer en Trouw (BBET).

Op 29 juni 2020 richtte de VSSE een nota aan onder andere het OCAD, het Federaal Parket en de ADIV waarin de VSSE gewag maakt van een extremistisch Facebookprofiel van Conings en de door hem geuite bedreigingen aan het adres van viroloog Marc Van Ranst. In deze nota situeert de VSSE Conings als behorende tot de meest radicale extreemrechtse kringen in ons land.

Op 3 augustus 2020 verstuurt de VSSE een nota aan het Federaal Parket, met het OCAD en de ADIV in kopij, waarin de ontwikkelingen binnen de groepering Knights of Flanders worden geschetst. Conings wordt vernoemd als deelnemer aan de activiteiten van deze groepering. [REDACTED]

⁴⁴ Volgens open bronnen zouden *foreign fighters* uit onder andere de Verenigde Staten, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Australië zich hebben aangesloten bij Dwekh Nawsha.

[REDACTED] Voor zover het Vast Comité I kon nagaan, werd door de ADIV nooit formeel geantwoord op deze vragen van de VSSE.

Tussen september 2020 en april 2021 werd door de VSSE de gemeenschappelijke databank niet geconsulteerd met betrekking tot Jürgen Conings. Wel wenste de VSSE te benadrukken dat de informatie met betrekking tot Jurgen Conings vijfmaal werd besproken tijdens de bijeenkomst van de Werkgroep Extreemrechts in het kader van het Plan R.⁴⁵

VI.1.2. Informatiepositie van de ADIV

Informatie uit 2019

[REDACTED]

Vanaf begin juli 2020, kort nadat in juni 2020 Conings via politionele informatie in verband wordt gebracht met mogelijke bedreigingen aan het adres van Marc Van Ranst, wordt intern de ADIV gemeld dat betrokkene extra aandacht dient te krijgen. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Deze informatie werd op dat moment niet door de ADIV meegedeeld aan het OCAD, hoewel er met betrekking tot Conings reeds een vooronderzoek liep in het kader van zijn mogelijke opname als potentieel gewelddadig extremist (PGE) in de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters (GGB TF) [REDACTED]

[REDACTED]

⁴⁵ De VSSE, de ADIV en het OCAD nemen deel aan de werkzaamheden van deze werkgroep.

⁴⁶ De Case Manager vertaalt de informatiebehoefte van de analyse naar de collectie(middelen).

[REDACTED]

Een operatie

Op 15 februari 2021 werd beslist door de ADIV om een inlichtingenoperatie op te starten met Conings [REDACTED] als target. Deze operatie werd door de hiërarchie (Steering Committee op het niveau van de Defence Intelligence & Security Command and Control (DISCC) (cf. VI.2.1.)) goedgekeurd op 25 februari 2021. Een operatie betekent dat er door de dienst bijzondere inlichtingenmethoden (BIM) zullen worden ingezet om informatie te verzamelen over de targets.⁴⁸ Uit het onderzoek van het Vast Comité I is echter gebleken dat er tot 17 mei 2021 geen BIM werden uitgevoerd. De verklaring die hiervoor door de ADIV werd verstrekt, is dat de *case manager* en de twee gespecialiseerde inspecteurs, die de inzet van de BIM moeten plannen, uitvoeren en exploiteren, overbelast waren. Bovendien was de *case manager* in maart 2021 gedurende verschillende weken in ziekteverlof. In de periode februari tot de verdwijning van Jürgen Conings in midden mei 2021, stond deze *case manager* in voor het beheer van een tiental operaties die in uitvoering waren of in deze periode werden opgestart.

De *case manager*, die verantwoordelijk is voor de operaties inzake rechts-extremisme, dient de operaties te beheren voor drie verschillende analyseplatformen die inhoudelijk zeer diverse materies behandelen. In de organisatiestructuur van de ADIV worden normaliter zeven *case managers* voorzien voor tien analyseplatforms. Momenteel is de situatie op het terrein zo dat voor de tien analyseplatforms slechts vier *case managers* actief zijn.

Er werd geen beroep gedaan op de tussenkomst van de VSSE in deze, omdat het een militair betrof.⁴⁹

Het Vast Comité I kreeg van de ADIV een afschrift van het dossier betreffende de zaak-Conings dat werd opgesteld ten behoeve van de minister van Defensie op 19 mei 2021. In dit dossier wordt door de ADIV gesteld dat de inzet van bijzondere inlichtingenmethoden in de operatie rond Jürgen Conings (operatie X) werd uitgesteld als gevolg van het opstarten van een andere, meer prioritaire operatie (operatie Y). Het Comité stelt echter vast dat deze tweede operatie pas werd opgestart op 4 mei 2021, terwijl de eerste operatie reeds werd opgestart op 25 februari 2021. De lancering van de tweede operatie biedt dus geen verklaring waarom er in de eerste operatie geen bijzondere inlichtingenmethoden werden uitgevoerd tussen eind februari en begin mei.

De Gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters⁵⁰

Uit de gesprekken die door het Vast Comité I werden gevoerd met de medewerkers van de ADIV die betrokken zijn bij de opvolging van dossiers van rechtsextremisme, is gebleken dat deze medewerkers niet of nauwelijks vertrouwd zijn met het gebruik en de finaliteit van de GGB TF. Zij zijn niet op de hoogte van wat de betekenis en de gevolgen zijn van een opname van een entiteit in één van de categorieën van de GGB TF en van een bepaald dreigingsniveau dat aan een dergelijke entiteit is toegekend. Voor hen verandert de opname van een entiteit niets aan de opvolging van deze entiteit op het vlak van inlichtingenwerk.

Er werd tevens door het Comité vastgesteld dat 49⁵¹ medewerkers van de ADIV een rechtstreekse toegang hebben tot de GGB TF, en dat er door de ADIV voor de periode tussen november 2020 en april

⁴⁸ 'Een operatie' wordt door de Directie CI gedefinieerd als: [REDACTED]

⁴⁹ Hierover diende het Vast Comité I tegenstrijdige verklaringen op te tekenen binnen het Steering Committee.

⁵⁰ Over de juridische verplichtingen van de ADIV voor wat betreft de GGB, wordt verwezen naar bijlage B.

⁵¹ De ADIV zelf meldde aan het Comité dat er 51 gebruikers waren...

2021, amper 32 loggings waren door slechts twee medewerkers.⁵² De lijst van toegangen tot de GGB TF van de ADIV werd voor het laatst geactualiseerd in 2019.⁵³ Op deze lijst komen de namen voor van vijf personen die ondertussen de dienst hebben verlaten. Bovendien blijkt uit het onderzoek van het Comité dat meerdere medewerkers van de ADIV toegang hebben tot de GGB TF, maar dat zij hiervan zelf niet op de hoogte bleken...

In de schoot van het Platform PF6, werd voorzien om de gemeenschappelijke databank op regelmatige wijze te consulteren om na te gaan of er zich wijzigingen optekenen met betrekking tot de personen opgenomen in de *watchlist*. Bij wijzigingen van de fiches worden de analisten van PF6 op de hoogte gebracht. Tot dusver de theorie. In het kader van de zaak-Conings werd door PF6 de inlichtingenfiche van betrokkene geraadpleegd op 15 januari en 19 februari 2021 (op 17 februari krijgt hij niveau 3). **De informatie stroomt evenwel niet door. Rekening houdend met de militaire hoedanigheid van deze entiteit, waarvan ADIV reeds van in het begin op de hoogte was, is het Vast Comité I van oordeel dat het gebruik van deze GGB TF als ruimschoots ondermaats dient te worden beoordeeld.**

In het geval van Jürgen Conings is het gebleken dat de ADIV een inlichtingenoperatie (Operatie X) wilde opstarten met betrekking tot betrokkene in dezelfde periode – midden februari 2021 – op het moment dat betrokkene door het OCAD werd geëvalueerd als PGE en er voor hem een dreigingsniveau 3 werd vastgesteld. Uit het onderzoek blijkt echter dat dit louter toeval was, en dat er geen causaal verband bestond tussen deze twee feiten.

Indien er door de ADIV in zijn werkzaamheden aangaande radicalisme en extremisme meer rekening was gehouden met het Plan R en de GGB TF, dan had de dienst dienen te beslissen een operatie rond Conings op te starten als er tot een vooronderzoek PGE was beslist. Het is namelijk in deze fase dat gedurende een maximale periode van zes maanden aan de partnerdiensten gevraagd wordt om een maximum aan (geclassificeerde) informatie mee te delen aan het OCAD en om een maximum aan (niet-geclassificeerde) informatie over de entiteit in te voeren in de GGB TF, dit alles om het OCAD toe te laten om te evalueren of aan de entiteit een bepaald statuut (FTF, HTF, PGE of HP) dient te worden toegekend in de GGB TF.

Er kan uit huidig onderzoek worden geconcludeerd dat er binnen de ADIV geen rekening wordt gehouden met het bestaan van het Plan R en de GGB TF. **Uit het onderzochte dossier blijkt dat noch het feit dat betrokkene het voorwerp uitmaakte van een vooronderzoek PGE, noch dat hij als PGE werd opgenomen in de GGB TF, noch dat het OCAD aan hem een dreigingsniveau 3 toekende, een impact had op de opvolging van betrokkene door de militaire inlichtingendienst.**

Deelname aan de Local Task Force

Er werd in dit dossier binnen de ADIV ook onvoldoende aandacht besteed aan de verplichte bijdrage van de dienst aan de werking van de LTF.⁵⁴ Na de opname in vooronderzoek van betrokkene in de GGB werd geen bijkomende informatie aangeleverd door de ADIV, en werd door de dienst geen aanzet gegeven tot een debat over eventueel te nemen maatregelen. De medewerkers die namens de ADIV deelnemen aan de werkzaamheden van de LTF, krijgen onvoldoende inhoudelijke omkadering.

Op de bijeenkomst van de LTF Limburg van 24 februari 2021, waarop de opname van Conings in de GGB FTF en het dreigingsniveau 3 werd meegedeeld, was bovendien geen vertegenwoordiger van de ADIV aanwezig. Er vond geen debat plaats over eventueel te nemen maatregelen en opvolging met

⁵² Eén gebruiker (vanuit PF6) liet drie loggings optekenen in januari 2021, zestien in februari en één in maart, een andere gebruiker consulteerde de gegevensbank 4 maal in december 2020 en vier maal in januari 2021.

⁵³ Het is pas in de loop van de week van 14 juni 2021 dat een update van deze lijst wordt gevraagd. Dit dient te verlopen via het Steering Committee.

⁵⁴ Bijkomend probleem is dat de bijeenkomsten van de LTF Limburg (TaFoRaLim) in de beginperiode van de COVID 19-pandemie voor enige tijd werden opgeschort (maart en april 2020) en daarna plaatsvonden in een 'hybride' vorm, waarbij sommige diensten fysiek deelnamen aan de vergaderingen, terwijl andere diensten enkel deelnamen via videoconferentie. Omwille van de onbeveiligde communicatie via videoconferentie kon geen geclassificeerde informatie tussen de deelnemers worden uitgewisseld.

betrekking tot betrokkene. Een dergelijk debat vond ook niet plaats tijdens de bijeenkomsten van de LTF Limburg in maart en april 2021 waarop de ADIV wel aanwezig was.

Volgens het OCAD zou, vanuit het standpunt van de deelnemers aan de LTF, zouden eventuele initiatieven moeten zijn genomen door de ADIV, gezien de status van militair van betrokkene. Niettemin zijn er verschillende vermeldingen in het verslag van de LTF van 24 februari 2021 die erop wijzen dat er een informatieonderzoek en een strafrechtelijk onderzoek bestond op dat moment. Het Comité stelt vast dat er in het rapport van de LTF van 24 februari 2021 (noch in latere verslagen) sprake is van een duidelijke noch expliciete taakverdeling (“wie doet wat?”) om het risico te (doen) verminderen. Het onderzoek toont aan dat, ter gelegenheid van de LTF-vergadering van 24 februari 2021, Jurgens Conings werd beschouwd als een entiteit TF van type B (het onderzoek toont aan dat dit het “standaard”-niveau is van een gevalideerde entiteit) in de zin van de omzendbrief van 22 mei 2018 die terug te vinden is in bijlage⁵⁵. Een entiteit TF van type B is, ter herinnering, “een entiteit waarvan geen specifiek grote dreiging uitgaat, die een beperkte intentie tot samenwerking vertoont en die contacten heeft in het milieu”. Deze classificatie is moeilijk te verzoenen met het dreigingsniveau 3 dat tegelijkertijd door het OCAD werd vastgesteld (ernstige dreiging, dreiging die mogelijk en waarschijnlijk is). Dit gebrek aan onderlinge overeenstemming, die het gevolg is van de noodzaak om de richtlijn van 22 mei 2018 (voorafgaand aan de integratie van de PGE en de PVT in de GGB TF door het KB van 20 december 2019) te actualiseren, werd benadrukt in het onderzoek dat door de Comités P en I gezamenlijk werd uitgevoerd over de rol van het OCAD in de opvolging van Jurgen Conings.

Stoorzenders voor de interne werking

In de loop van dit onderzoek kwamen een aantal bijkomende elementen aan de oppervlakte met betrekking tot de interne werking van de ADIV die de opvolging van het dossier Jurgen Conings hebben bemoeilijkt:

- In de loop van 2020, meer bepaald in de periode maart-mei heeft er zich een interpersoonlijk conflict voorgedaan tussen medewerkers die werkzaam waren in het analyseplatform dat verantwoordelijk was voor de opvolging van onder meer rechts-extremisme.⁵⁶ De ADIV maakt zelf melding van dit conflict in zijn activiteitenverslag van 2020.⁵⁷ Als resultaat van dit conflict bleef dit platform *de facto* zonder leidinggevende van september tot en met december 2020, en werd één van de twee analisten die werkten op rechts-extremisme in juli 2020 overgeplaatst naar een ander platform, waardoor deze materie van dan af tot en met januari 2021 door slechts één analist werd opgevolgd.
- Wanneer medewerkers afwezig of verhinderd zijn, wordt niet automatisch voorzien in hun vervanging. Zo kon het gebeuren dat de operatie rond Conings vertraging opliep door onder andere afwezigheid wegens ziekte van de Case Manager die de operatie moest beheren, en dat er niemand van de ADIV aanwezig was op een cruciale bijeenkomst van de LTF Limburg op 24 februari 2021, waar werd meegedeeld dat Conings als PGE was opgenomen in de GGB TF en dat er aan hem een dreigingsniveau 3 was toegekend door het OCAD.

VI.2. Gebrekkige communicatie

In eerdere toezichtonderzoeken alsook door de parlementaire onderzoekscommissie terroristische aanslagen werd vastgesteld dat de inlichtingendiensten, en in het bijzonder de ADIV, het hoofd moeten

⁵⁵ Omzendbrief van 22 mei 2018 van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken aangaande de uitwisseling van informatie en opvolging van Terrorist Fighters en haatpropagandisten.

⁵⁶ Er dient te worden vastgesteld dat de ADIV het niet opportuun achtte om het Vast Comité I in te lichten over dit conflict, hoewel het VCI op dat moment een toezichtonderzoek voerde naar de opvolging door de inlichtingendiensten van de bedreiging uitgaande van extreemrechts.

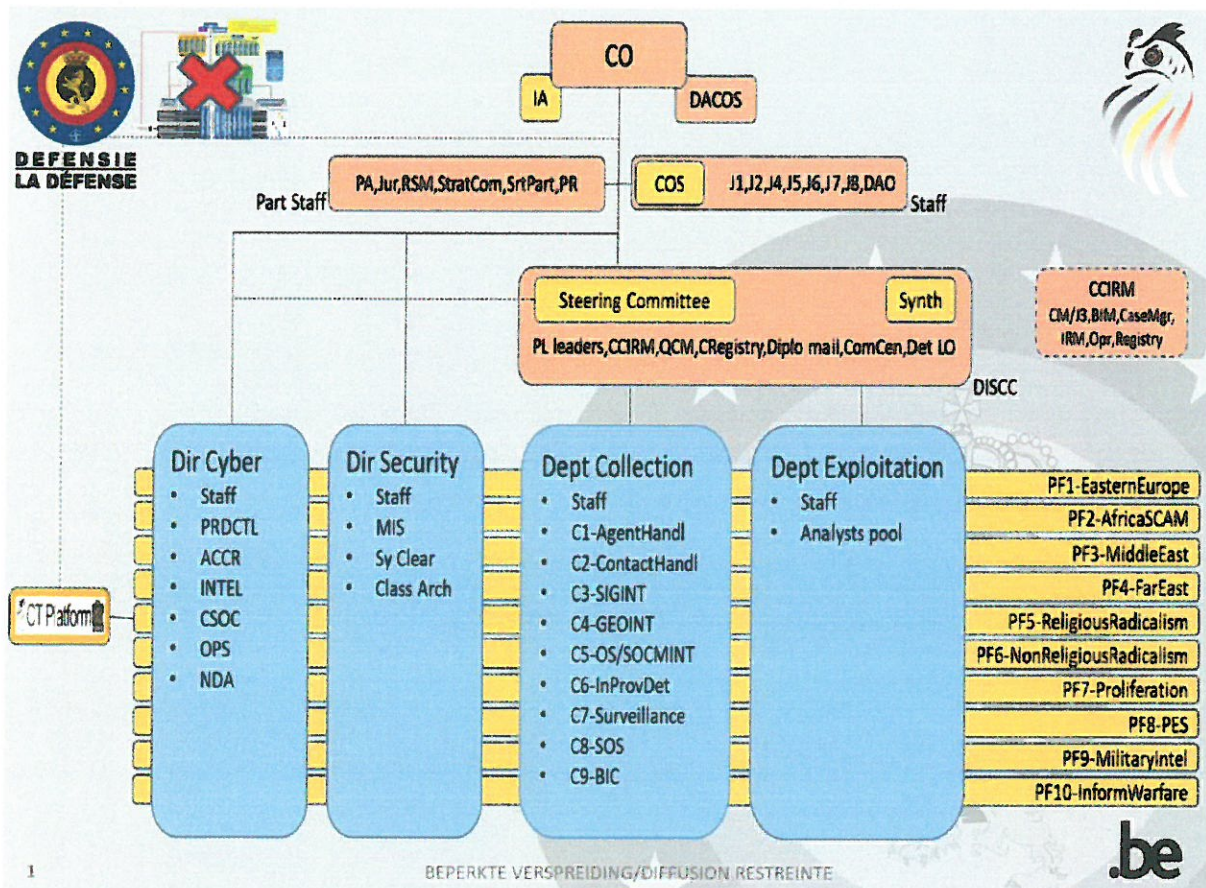
⁵⁷ ADIV, “Activiteitenverslag 2020”, 31 december 2020, p.81.

bieden aan grote uitdagingen inzake interne communicatie, informatiedoorstroming en -beheer.⁵⁸ De constante groei van gegevensstromen vereist passende structuren en systemen die geschikt zijn om die stromen te absorberen en om correcte, snelle en doeltreffende analyse mogelijk te maken.

In wat volgt wordt het thema 'communicatie' in de zaak-Conings vanuit de invalshoek van de militaire inlichtingendienst onder de loep genomen. Voor een exhaustieve opsomming van de feiten, wordt verwezen naar de chronologie (cf. V. Exhaustieve chronologie).

VI.2.1. (Interne) communicatie binnen de ADIV en Defensie

Om tegemoet te komen aan de aanbevelingen van het Comité en de onderzoekscommissie, werd in januari 2020 een nieuwe structuur uitgetekend.⁵⁹

De structuur is nog jong, werd in volle coronaperiode in plaats gesteld en dient zich nog verder te ontwikkelen. De werkingsprocedures dienen nog verder uitgeschreven of verfijnd te worden, aldus de Inspecteur-generaal.⁶⁰ In het kader van de zaak-Conings, dient het Comité evenwel vast te stellen dat de problemen uit het verleden blijven aanslepen.⁶¹

⁵⁸ Het Comité stelde eerder dat wat de ADIV betreft, de voorwaarden voor een goed beheer van de informatie niet (langer) volledig werden vervuld. VAST COMITÉ I, *Activiteitenverslag 2011*, 7-14; *Activiteitenverslag 2018*, 2-18, *Activiteitenverslag 2019*, 36.

⁵⁹ Inspectoraat-generaal, Eindrapport E2103. Intern onderzoek PDT-IA, Beperkte verspreiding, 7.

⁶⁰ Inspectoraat-generaal, Eindrapport E2103. Intern onderzoek PDT-IA, Beperkte verspreiding, 7.

⁶¹ Er dient wel te worden benadrukt dat de vaststellingen in huidig onderzoek voornamelijk zijn gebaseerd op de ervaringen en perceptie van medewerkers van de dienst. Daar waar mogelijk werden deze ervaringen en percepties gestaafd door documenten. Gezien het beperkte tijdsbestek voor huidig onderzoek, konden niet alle communicatiestromen worden geverifieerd.

Uit het onderzoek bleek dat vooral medewerkers van de ADIV op de 'hiërarchisch lagere echelons' de huidige structuur van de dienst – die werd ingevoerd begin 2020 – als complex en onduidelijk percipiëren. Er blijkt onduidelijkheid over de bevoegdheden en over wat aan wie moet worden gecommuniceerd.

De analyseplatformen (PF)

In zijn nieuwe organisatiestructuur beschikt de ADIV over 10 analyseplatformen die elk één of meerdere thematieken opvolgen. In dit dossier is vooral het Platform 6 (PF6) belangrijk te vermelden. Het is immers dit platform dat onder meer instaat voor de opvolging van extreemrechts.

Het Comité kon vaststellen dat er zich binnen dit analyseplatform PF6 een aantal problemen hebben voorgedaan tussen juli 2020, het moment waarop Jürgen Conings onder de aandacht komt omwille van bedreigingen tegen viroloog Marc Van Ranst, en februari 2021, het moment waarop betrokkene wordt opgenomen in de GGB TF.⁶²

Defence Intelligence & Security Command and Control (DISCC)

Over de precieze werking van de *Defence Intelligence & Security Command and Control* (DISCC) bestaat er veel onduidelijkheid. De DISCC bestaat onder meer uit het Steering Committee, een college van twee kolonels en een adjunct Hoofdcommissaris, dat verantwoordelijk is voor de operationele aansturing van het inlichtingenwerk, en dat onder bevel staat van het hoofd van de ADIV.⁶³ Een ander belangrijk onderdeel van de DISCC is het *Collection Coordination Intelligence Requirements Management* (CCIRM), dat een cruciale rol heeft in de coördinatie en behandeling van alle inkomende (*Requests for Information* (RFI), HUMINT-rapporten) en uitgaande (*Requests for Collect* (RFC), nota's aan autoriteiten) informatie.

Meerdere medewerkers spreken hun twijfel uit over de kennis van de werking van de dienst en de ervaring met inlichtingenwerk van de medewerkers die deel uitmaken van de DISCC (maar meer in het bijzonder van het CCIRM). Door deze gebrekkige kennis en ervaring zou informatie vaak te traag en verkeerd worden georiënteerd. De twijfels die bij bepaalde medewerkers bestaan over de goede werking van de DISCC, zorgt ervoor dat informatie buiten de DISCC om circuleert, waardoor parallelle informatiestromen ontstaan.

Opmerkelijk daarbij in voorliggend dossier is wat de medewerkers van het analyseplatform PF6 in de loop van het onderzoek hebben verklaard: zij stelden dat een belangrijke nota van de VSSE van 8 januari 2021, waarin deze dienst zijn bezorgdheid uitspreekt over Jürgen Conings en een aantal vragen stelt aan de ADIV, nooit ontvangen werd door PF6, en dus ook niet werd beantwoord (cf. VI.1.1.). Deze bewuste nota werd volgens PF6 door de DISCC niet ingevoerd in het *Request for Information Management*-systeem, dat normalerwijze gebruikt wordt voor inkomende vragen van externe diensten.

Een bijkomend probleem in de werking van de DISCC is dat het Steering Committee verondersteld wordt operationele beslissingen te nemen – en dit ook doet – echter zonder dat de leden ervan inhoudelijk afdoende op de hoogte zouden zijn van de operationele dossiers. Zo bleek uit huidig onderzoek dat het Steering Committee in februari 2021 zijn goedkeuring gaf voor een operatie waarvan een aantal rechtsextremistische militairen het doelwit waren, maar niet wist dat midden mei 2021 in deze operatie nog geen bijzondere inlichtingenmethoden (BIM) waren ingezet.

Er werd ook vastgesteld dat de beslissingen van het Steering Committee zelden officieel worden neergeschreven.⁶⁴ Deze beslissingen worden doorgaans via mailverkeer gecommuniceerd naar een hiërarchisch lager echelon, zijnde de analyseplatforms of collectediensten. Door deze werkwijze is het achteraf moeilijk te achterhalen wie wat heeft voorgesteld op welk tijdstip en welke beslissing hieromtrent is genomen. Ook kan hierdoor verwarring ontstaan of een bepaalde beslissing nu al dan

⁶² Hierover VI.1. van onderhavig rapport.

⁶³ Momenteel is er geen Hoofdcommissaris in functie bij de ADIV.

⁶⁴ Ook hierop werd in het verleden door het Vast Comité I reeds herhaaldelijk op gewezen.

niet formeel werd genomen. In het geval van de goedkeuring van een operatie door het Steering Committee, wordt dit wel formeel geacteerd op een document Request for Operation (RFO).

Een derde essentieel onderdeel van de DISCC zijn de zogenaamde Case Managers (CaMa) en Collection Manager (CoMa). Het is de taak van de CaMa om de informatiebehoeften van de analyseplatforms te vertalen naar de inzet van collectemiddelen, wanneer er gebruik dient te worden gemaakt van bijzondere inlichtingenmethoden (BIM). In dat geval wordt een operatie opgestart. De rol van de CoMa bestaat er vervolgens in om alle initiatieven over de verschillende analyseplatformen af te stemmen en de operaties te prioriteren. Het is tevens zijn taak om het Steering Committee te adviseren over de operaties. Door het feit dat de CaMa en CoMa organisatorisch deel uitmaken van de DISCC, vallen zij buiten de structuren (Directies) waar de analyseplatformen en collectediensden zijn ondergebracht. Deze Directies kennen dan weer hun eigen structuur en hiërarchie, wat leidt tot discussies over bevoegdheden en prioriteiten. Een concreet gevolg hiervan is dat – ook in voorliggend dossier – de uitvoering van operaties volgens de CaMa (die deel uitmaakt van de DISCC) uitstel oploopt omwille van een gebrek aan gespecialiseerd personeel dat in staat is om BIM uit te voeren en te exploiteren, terwijl het hoofd van de sectie C6/Investigations (die deel uitmaakt van de Directie Collecte) van mening is dat hij de bevoegdheid zou moeten hebben om ook andere medewerkers van zijn sectie te kunnen inzetten voor operaties. Met andere woorden, het hoofd van de sectie C6/Investigations is in de huidige structuur niet bevoegd om te beslissen waarvoor zijn medewerkers inhoudelijk worden ingezet.

Het provinciale detachement Limburg

De provinciale detachementen zijn als het ware een antenne van de ADIV in elke provincie en staan dus veel dicht bij de militaire eenheden dan de centrale diensten in Evere. In deze positie zijn ze dan ook in staat om bepaalde ontwikkelingen snel te detecteren of om van dichtbij bepaalde zaken/gebeurtenissen op te volgen. Maar ook zijn zij vaak de best geplaatsten om op de vragen van de centrale diensten te antwoorden omdat ze ter plaatse de contacten hebben en de omgeving kennen.

Twee belangrijke opdrachten voor de detachementen zijn het deelnemen aan de maandelijkse vergaderingen van de Local Task Force (LTF) en het onderhouden van contacten met de korpscommandanten (CO's) van de eenheden en, misschien nog belangrijker, met de S2 (veiligheidsofficieren) van de eenheden.

Echter moeten we vaststellen dat deze 'nabijheid' te weinig wordt benut door de centrale diensten uit Evere. Meer bepaald worden de provinciale detachementen te weinig aangestuurd.⁶⁵

Ook is gebleken dat de communicatie tussen de provinciale detachementen en het hoofdkwartier (analyseplatform, CaMa, C6/Investigations) in Evere te wensen overlaat. Er is weinig overleg tussen beide, waardoor de medewerkers in de provinciale detachementen zich enigszins aan hun lot overgelaten voelen, en zelf hun prioriteiten stellen. Dit manifesteert zich onder andere in de deelname van de leden van de provinciale detachementen aan de Local Task Forces (LTF) in het kader van het Plan R. Zij krijgen weinig input over de in deze LTF te bespreken entiteiten vanuit het hoofdkwartier in Evere.

Zo kon het gebeuren dat Jürgen Conings op 18 februari 2021 als Potentieel Gewelddadig Extremist (PGE) werd opgenomen in de GGB TF met dreigingsniveau 3, en dat hierover geen overleg plaatsvond tussen het bevoegde analyseplatform en de medewerker van het provinciaal detachement Limburg, die namens de ADIV aan de TaFoRaLim (LTF) Limburg deelneemt. De ADIV deelde dan ook op de navolgende LTF in februari, maart en april 2021 geen bijkomende informatie over betrokkene, noch vond er een debat plaats over zijn opvolging of eventueel te nemen maatregelen.

Het is het detachement Limburg dat in november 2019 voor het eerst melding maakt van Jürgen Conings, meer bepaald zijn betrokkenheid bij de extreemrechtse groepering *Belgian Commandery of Knights Templar*. Vervolgens, tot einde juni 2020, waarin andermaal het provinciaal detachement de centrale diensten inlicht dat zij door de Federale Politie en het Parket werd gecontacteerd omdat betrokkene zich via Facebook informeert naar het adres van Marc Van Ranst, is er geen andere

⁶⁵ Ook hierop werd in het verleden door het Vast Comité I reeds herhaaldelijk op gewezen.

communicatie geweest tussen de centrale diensten in Evere en het provinciaal detachement. Het detachement werd niet gevraagd om bijkomende informatie te verzamelen.

Het Commando

De chef van de ADIV draagt de eindverantwoordelijkheid voor de werking van deze dienst. Om deze verantwoordelijkheid te kunnen dragen, moet hij dus correct en tijdig worden gebriefd. Alleen dan kunnen de juiste beslissingen worden genomen en kunnen de minister van Defensie en Chief of Defence (CHOD) worden ingelicht van de diverse ontwikkelingen binnen zijn dienst. Vanuit het Commando dienen richtlijnen te worden gegeven over wat wordt verwacht (*top-down*), de medewerkers dienen de relevante informatie door te sturen (*bottom up*).

Na de vlucht van Conings ontstond er enige onduidelijkheid over het feit of het hoofd van de ADIV, de CHOD en de minister van Defensie nu wel of niet op de hoogte was van het bestaan van een dossier over betrokkene.

Over de opgestarte en lopende operaties, dus ook deze waarin Conings één van de targets was, werd het hoofd van de ADIV maandelijks gebriefd. Het gegeven of de naam van Jürgen Conings tijdens deze briefings viel, kan niet formeel worden bevestigd. Ook de minister van Defensie werd op datum van 22 maart 2021 door de ADIV gebriefd over de op dat moment lopende operaties.

Noch bij de briefing aan de Chef ADIV noch bij deze aan de minister van Defensie, werd melding gemaakt van het feit dat één van deze militairen was opgenomen in de GGB TF en niveau 3 had, gezien het Commando van de ADIV zelf niet op de hoogte was van dit feit.

VI.2.2. Communicatie met het OCAD⁶⁶

29

Het OCAD, dat onder andere instaat voor het opstellen van analyses en dreigingsevaluaties, speelt in het dossier Jürgen Conings een belangrijke rol op het vlak van communicatie. Op 28 juni 2020 verneemt het OCAD voor het eerst de naam van betrokkene en dit naar aanleiding van de bedreigingen die geuit zijn aan het adres van Marc Van Ranst. Hiervoor was hij dus voor het OCAD onbekend. Dezelfde dag vraagt het OCAD aan de partnerdiensten om bijkomende info. Op 29 juni 2020 stelt het OCAD zijn dreigingsevaluatie op. De diensten (VSSE en ADIV) worden tevens gevraagd om bijkomende relevante informatie over te maken en deze doen dit dan ook op dezelfde dag.

In de maanden juli en augustus 2020 stellen we vast dat er tussen de diensten informatie wordt gedeeld. Het OCAD ontvangt nota's van zowel de VSSE als de ADIV en op zijn beurt deelt het OCAD hun SOCMEDIA-rapporten. We merken tevens dat Jürgen Conings uitvoerig besproken wordt tijdens de LTF-vergadering in Limburg op 24 juli 2020. Zowel zijn daden als zijn contacten met enkele bekende figuren worden er uit de doeken gedaan. Ook op de vergadering van de Werkgroep Extreemrechts (Plan R) van 31 juli 2020 wordt Jürgen Conings besproken. In het verslag van deze vergadering wordt vermeld dat de ADIV verder op dit dossier zal werken.

Het OCAD beslist uiteindelijk om Jürgen Conings op te nemen in de GGB TF onder het statuut 'Vooronderzoek PGE' op 31 augustus 2020. Hoewel dit niet expliciet is gesteld wordt vanaf deze dag verwacht dat de diensten dergelijke personen 'actief' opvolgen. Aangezien Jürgen Conings een militair is wordt dan ook in de eerste plaats naar de ADIV gekeken. Het OCAD gaat er bovendien van uit dat de GGB TF door de diensten geregeld wordt geraadpleegd zodat zij de wijzigingen in de GGB TF kunnen zien en opvolgen.

Uit het onderzoek blijkt evenwel dat de ADIV de GGB TF tweemaal de fiche Conings heeft geraadpleegd (*supra*). Nochtans blijkt uit de gevoerde gesprekken dat niemand van de analyse, de collecte en de hiërarchie op de hoogte was van de opname van Jürgen Conings in de GGB TF. Dus ook

⁶⁶ Zie hierover *in extenso* het gemeenschappelijk rapport van de Vaste Comités I en P.

niet van het feit dat op het einde van de maand februari 2021 Jürgen Conings het statuut PGE krijgt met vermelding niveau 3. Medewerkers van de ADIV wijzen er echter op dat het dreigingsniveau 3 niet in een aparte dreigingsevaluatie van het OCAD aan de ADIV is overgemaakt. Evenwel merkt de OCAD op dat deze dreigingsevaluaties m.b.t. personen vermeld in de GGB TF enkel via dit kanaal te raadplegen is et qu'elles ne sont pas communiquées sur base de la L.OCAM du 10 juillet 2006.⁶⁷

Compte tenu de la création des BDC par une modification de la LFP en 2016 (donc postérieure à L.OCAM), l'on pourrait éventuellement suivre ce raisonnement en ce qui concerne les services disposant d'un accès direct aux BDC. Il faut toutefois relever que certains services ou institutions destinataires des évaluations sur base de la L. OCAM de 2006 ne disposent que d'un droit d'interrogation directe des BDC, voire ne disposent d'aucun accès aux BDC (cf. par exemples un Ministre déterminé ou le Conseil National de Sécurité). Une initiative législative semble opportune pour veiller à une bonne articulation des deux législations sur ces aspects. Belangrijk om nog te vermelden is dat de informatie dat in de GGB wordt geplaatst niet geclassificeerd is, wat maakt dat het voor de inlichtingendiensten niet evident is om hun informatie via dit kanaal te delen met de andere partners.

VI.2.3. Communicatie met de VSSE

De informatiepositie van de VSSE met betrekking tot Jürgen Conings was – tot de bedreigingen naar Marc Van Ranst toe – beperkt. De VSSE beschikte, zoals hoger vermeld, over twee informatieverlagen waarin betrokkene werd vermeld (cf. VI.1.1.).

Zijn naam komt voor het eerst voor in een verslag uit 2015. Hij wordt vermeld in een gesloten Facebook-pagina van een groepering die om financiële steun vroeg om strijders te steunen die het in Syrië en Irak zouden gaan opnemen tegen IS. Een tweede maal in een verslag uit 2018 wanneer was gebleken dat een nieuwe organisatie het licht had gezien.

Wel werd in een vergadering van de Werkgroep Extreemrechts (Plan R) een korte toelichting gegeven over deze groepering en zijn voornaamste leden.

Er kon worden vastgesteld dat op een nota van 8 januari 2021, waarbij de VSSE opmerkt zich zorgen te maken over Jürgen Conings omwille van allerhande problemen, er door de ADIV niet formeel wordt geantwoord. Tijdens een bilaterale vergadering op 15 januari 2021 zou de ADIV hierop terug gekomen zijn. Wederom blijkt de informatiestroom binnen de ADIV verantwoordelijk te zijn voor deze 'storing'.

VI.3. De 'watchlist extreemrechts'⁶⁸

De minister van Defensie verzocht het Vast Comité I de "betrouwbaarheid" van de door de ADIV opgestelde "watchlist" te beoordelen. In de loop van zijn onderzoek heeft het Vast Comité I vastgesteld dat de "watchlist" in feite een intern proces binnen de ADIV was.

Oorspronkelijk betrof dit een werklijst van namen, maar de ADIV wilde deze professionaliseren om tegemoet te komen aan de aanbevelingen van het Comité I naar aanleiding van het toezichtonderzoek van 2020 over extreemrechts. De eerste versie van een nieuwe "watchlist" werd in april 2021 opgesteld en is een verzameling van individuele fiches met betrekking tot personen die door de ADIV werden opgevolgd in het kader van de extreem-rechtse dreiging.

Elke individuele fiche bevat indicaties die de betrokkene van dichtbij of van veraf in verband kunnen brengen met extreemrechts, een geschat niveau van gevaarlijkheid en een niveau van toezicht. De methodologie die wordt gebruikt om deze niveaus te definiëren en in specifieke gevallen te selecteren, is nog niet definitief vastgesteld.

⁶⁷ Zie hierover bijlage A.

⁶⁸ Gezien de expliciete vraag van de minister van Defensie (25 mei 2021), werd het door het Vast Comité I noodzakelijk geacht om dit thema exhaustief uit te werken.

Concreet is de "watchlist" een evoluerend intern werkproces binnen de ADIV, waarvan de opzet voortdurend in ontwikkeling is. Doel van dit proces is om op basis van een periodieke herbeoordeling het niveau van individuele dreigingen uitgaande van extreemrechts te bepalen, alsook de follow-up die daaraan moet worden gegeven (extra informatieverzameling, uitwisseling van informatie met andere diensten, vaststelling van curatieve maatregelen, schrapping van de betrokkene van de "watchlist" wanneer blijkt dat hij of zij niet langer een bedreiging vormt, enz.).

De "watchlist" is aldus geen volledig afgewerkte verzameling van gegevens over de personen die binnen de reikwijdte van de dreiging in verband met rechts-extremisme vallen en die behoren tot de bevoegdheid van de ADIV.

De lijst moet gecombineerd worden met andere informatie. En als een intern proces is het niet de bedoeling dat deze als zodanig wordt meegedeeld aan derden. In dit verband zou de "watchlist" kunnen worden meegedeeld aan de Minister van Defensie, aangezien zij de in artikel 10 van de inlichtingenwet bedoelde hiërarchische overheid van de ADIV is.

De mededeling aan derden van de in de "watchlist" opgenomen gegevens vereist, overeenkomstig de toepasselijke wetgeving, op zijn minst enige voorafgaande analyse (selectie en aanpassing van de mee te delen informatie naargelang van het doel, enz.).

Aangezien het begrip "betrouwbaarheid" waaraan de minister van Defensie vroeg de "watchlist" te toetsen (als zodanig niet verankerd in de regeling van de werkzaamheden van de ADIV) heeft het Comité I besloten de in de "watchlist" opgenomen (persoons)gegevens te toetsen aan de wettelijke kwaliteitsnorm van de verwerkte (persoons)gegevens, zoals bepaald in het art. 75, derde en vierde lid, en art. 83, eerste lid, van de wet op de gegevensbescherming. Het is inderdaad zo dat, hoe meer de verwerkte gegevens adequaat, ter zake dienend, niet buitensporig, volledig en bijgewerkt zijn overeenkomstig het doel van de "watchlist", hoe meer deze "watchlist" als "betrouwbaar" kan worden beschouwd.

In dit normatieve kader is het Vast Comité I, - gelet op het doel van de "watchlist", namelijk een intern werkproces voor het signaleren en monitoren van de dreiging van extreemrechts, dat onder de bevoegdheid van de ADIV valt en momenteel wordt uitgewerkt - van oordeel dat de overeenstemming van de "watchlist" met art 75. lid 3 en 4, en art. 83, lid 1, van de wet op de gegevensbescherming geen aanleiding geeft tot bijzondere opmerkingen.

Het Comité I achtte het desalniettemin noodzakelijk een reeks aanbevelingen aan de ADIV te richten, met het oog op de voortzetting, voltooiing en documentering van het werkproces inzake de "watchlist".

VI.4. De opeenvolgende veiligheidsmachtiging(en) van Jürgen Conings⁶⁹

Hoe kan het dat Jurgen Conings, die op 17 februari 2021 op PGE (categorie 3) is geplaatst, nog steeds een verlenging van zijn veiligheidsmachtiging heeft lopen in juni 2020, toen hij werd overgeplaatst? Hoe kan het onderzoek doorgaan als hij niet langer een veiligheidsmachtiging nodig heeft voor zijn nieuwe functie? Waarom is er geen communicatie tussen de ADIV en de veiligheidsofficier van zijn nieuwe eenheid, terwijl de elementen die ten grondslag liggen aan de weigering van een veiligheidsmachtiging overweldigend zijn? Waarom heeft de ADIV niet om aanvullende maatregelen bij andere diensten van Defensie verzocht?

⁶⁹ Vaak wordt verkeerd gesproken over de 'intrekking van de machtiging', *in casu* betreft het 'een beslissing tot niet verlening. 'De uitvoering van veiligheidsscreenings door de inlichtingendiensten' vormde in 2019 nog het voorwerp van onderzoek door het Vast Comité I (*Activiteitenverslag 2019*, 2 e.v.). Daaruit bleek dat beide inlichtingendiensten jaarlijks meerdere duizenden personen onderzoeken die een of ander vergunning of toelating willen bekomen of die een bepaalde functie willen bekleden. Voor de ADIV was toen al duidelijk dat het ontbrak aan supervisie en instructies, dat het daartoe ingezette personeel ontoereikend was, het ontbrak aan (juridische) vorming en beschikbare technische middelen.

VI.4.1. Opeenvolgende veiligheidsmachtigingen

Jürgen Conings is sinds 21 augustus 2006 in het bezit van een veiligheidsmachtiging niveau GEHEIM. Deze eerste machtiging werd hem verleend in het kader van zijn functie als radio-operator binnen de Groep 10 Transmissie. Het eerste onderzoek is helemaal schoon, geen negatieve elementen te melden. Op 7 september 2010 diende hij een cumulaanvraag in om te werken bij een bewakingsonderneming (). Dit verzoek wordt aanvaard en bij zijn habilitatiedossier gevoegd.

Op 3 september 2010 is door zijn veiligheidsofficier een aanvraag tot verlenging ingediend. Hij is dan tewerkgesteld bij de 10e Wing Tac in Kleine Brogel. Hij wordt dan ingezet bij de actieve verdediging van de luchtmachtbasis. Analyse van het dossier onthult een politiebericht betreffende het illegale bezit van wapens. Het bericht is gedateerd 4 juli 2008 en betreft mogelijke wapenhandel waarbij Jürgen Conings betrokken is. Dit bericht werd zonder gevolg afgesloten door het parket van Hasselt. Opgemerkt zij dat vanaf 16 december 2010 twee andere berichten betrekking hebben op Conings, namelijk bedreigingen uit 2000 en opzettelijke slagen en verwondingen in 2010.

Ondanks het bestaan van bovengenoemde feiten heeft hij de verlenging van zijn veiligheidsmachtiging voor vijf jaar verkregen. De ADIV zal hem niet ondervragen of zijn machtiging beperken. Op 7 oktober 2013 dient hij een cumulaanvraag in om te werken als vrachtwagenchauffeur.

Op 10 februari 2015 dient hij via zijn veiligheidsofficier een nieuwe aanvraag in tot hernieuwing van zijn veiligheidsmachtiging. Hij is nog steeds bij de 10e Wing Tac, maar nu als assistent wapensysteem. Het onderzoeksdossier vermeldt de feiten van opzettelijke slagen en verwondingen. Dit gebeurde toen hij in cumul werkte als private bewakingsagent. Uit de analyse van het politierapport blijkt dat hij werd vrijgesproken van alle betrokkenheid in deze zaak. De verlenging werd toegestaan voor vijf jaar zonder beperkingen of waarschuwing.

VI.4.2. De aanvraag tot hernieuwing

Op 28 augustus 2019, hij was toen werkzaam bij de groep Militaire Politie, werd door zijn veiligheidsofficier een aanvraag tot verlenging van zijn veiligheidsmachtiging ingediend. De machtiging van Conings was geldig tot 17 juli 2020. De eenheid was er tijdig bij om deze aanvraag in te dienen (tien maanden voor het verlopen van de machtiging). De veiligheidsmachtiging van Jürgen Conings was dus nog geldig op het moment van zijn mutatie. Op 4 oktober 2019 werd de VSSE, in het kader van de procedures voor veiligheidsonderzoeken, bevraagd over onder meer Jürgen Conings. Deze meldt het bestaan van een hit en dat het dossier zal worden behandeld door het hoofd van de Sectie Veiligheidsmachtigingen van de VSSE. Op 10 oktober 2019 rondt de met het dossier belaste ambtenaar zijn onderzoek af en stuurt hij het document door naar zijn directie. Dit document is in afwachting van een antwoord van VSSE. Het overzichtsdocument bevat onder meer twee feiten van gerechtelijke aard, waarvan er één betrekking heeft op het bezit van een illegaal wapen⁷⁰ (plaats van de feiten luchthaven Charleroi). Deze aanmaning zal leiden tot het opleggen van een boete.

Op 20 maart 2020 heeft het hoofd van de sectie Habilitaties van de ADIV, bij gebreke van een antwoord van de VSSE, contact opgenomen met zijn tegenhanger bij de VSSE met betrekking tot de machtiging van de betrokkene. Het gesprek vond mondeling plaats en geeft aanleiding tot het opstellen van een e-mail, intern, de ADIV waarin werd vermeld dat Jürgen Conings bekend was als lid van een Facebook-groep die de Assyrische belangen in Irak verdedigt. De feiten van 2015 worden vermeld, maar niet de feiten van 2018... Op basis van deze informatie lanceert de sectie Habilitaties van de ADIV een eerste SOCMINT-analyse. Dit bracht mogelijke banden met extreemrechtse bewegingen aan het licht. Op 10 april 2020 nam de lezende ambtenaar nota van het verslag en gaf opdracht tot een gesprek met het platform extreemrechts. Wegens personeelsgebrek kon deze laatste deze steun niet verlenen. In

verband met de overplaatsing van betrokkene⁷¹ en de gevolgen van de COVID voor het houden van vergaderingen, zal Jürgen Conings pas op 22 juni 2020 worden verhoord door twee onderzoekers van de directie S en dit gezien zijn radicale achtergrond. Dit is geen standaardprocedure. Zij concluderen dat de ontdekte feiten in verband met extreemrechts niet van dien aard zijn dat zij zijn veiligheidsmachtiging aantasten, maar toch beveelt hij een waarschuwing aan.

De gerechtelijke feiten worden niet besproken⁷² tijdens het interview en worden niet in aanmerking genomen bij de analyse die de leesbeambte op 24 juni 2020 uitvoert. Theoretisch op deze datum, krijgt Conings zijn verlenging. Twee dagen later werden bedreigingen geuit aan het adres van Marc Van Ranst, een analist van de ADIV identificeerde Jürgen Conings op de bewakingsvideo's en een administratief verslag (RAR) van de politie vervulde het beeld. Een tweede SOCMINT-analyse wordt uitgevoerd en brengt nieuwe en meer verontrustende banden met extreemrechts aan het licht. Op basis van deze elementen heeft de ADIV geweigerd de veiligheidsmachtiging op 31 augustus 2020 te verlengen.⁷³

De kennisgeving van de weigering werd de week daarop doorgestuurd naar de veiligheidsofficier en onmiddellijk door de veiligheidsofficier telefonisch aan de betrokkene meegedeeld op 17 september 2020 en aan Conings op 12 november 2020.⁷⁴ Terwijl de betrokkene een gedetailleerde beschrijving van de redenen werd gegeven,⁷⁵ kreeg de veiligheidsofficier niets specifiek te horen over de intrekking of de actie die tegen de betrokkene zou worden ondernomen.

Het rapport van het Inspectoraat-generaal stelt hierover het volgende: « *Het onderzoeksteam stelt vast dat de veiligheidsofficier enkel summiere informatie aangeleverd krijgt, terwijl de ADIV reeds over veel informatie en over belangrijke, alarmerende feiten beschikt. De ADIV neemt daarom bewarende maatregelen door het intrekken van de veiligheidsmachtiging, wat ook aanleiding geeft tot het nog verder opvolgen. Conform de richtlijnen IF5 werden de Administratief korpsverste (COL-G1) en de COL-G3/Ops niet op de hoogte gebracht van deze intrekking, maar blijft deze informatie binnen de veiligheidsketen* ».

Ook het Comité kon hierover een verschil in mening optekenen: de commandant van de eenheid stelt dat hij mondeling werd toegelicht over de extreemrechtse affiniteit van Jürgen Conings en het bestaan van een bedreiging aan het adres van Marc Van Ranst, terwijl de Directie S stelt dat er tevens aan werd toegevoegd dat beter niet kon samenwerken met [REDACTED]. Het Comité kan zich niet uitspreken over deze divergerende meningen.

VI.5. De opdracht van de veiligheidsofficier

Op 2 juni 2020 is Jürgens Conings overgeplaatst naar zijn nieuwe eenheid (PTIAD) in een functie waarvoor niet langer een veiligheidsmachtiging vereist was. De veiligheidsofficier die verantwoordelijk is voor zijn nieuwe eenheid heeft het verzoek om verlenging niet beëindigd. In bepaalde gevallen en in het kader van de inzet is een dergelijke toestemming inderdaad noodzakelijk.

Begin september 2020 werd hij door de ADIV op de hoogte gebracht van de niet-verlenging. Gezien de COVID-omstandigheden heeft hij de betrokkene telefonisch van deze weigering in kennis gesteld. De mondelinge kennisgeving werd schriftelijk bevestigd op 12 november 2020, d.w.z. twee en een halve maand na de weigering. Aangezien voor de nieuwe functie van Jürgen Conings geen veiligheidsmachtiging vereist was en zonder verdere instructies van de ADIV, bleef hij in de PDT-IA cel

⁷¹ Jürgen Conings gaat op 2 juni 2020 over naar de PTIAD-cel. Theoretisch zou deze overplaatsing een einde moeten maken aan zijn verzoek om verlenging van zijn veiligheidsmachtiging. Het is echter een vast gebruik een verzoek dat is ingediend te laten lopen.

⁷² Zie hierover eerdere vaststellingen van het Vast Comité I (*information silo*).

⁷³ Gelet op de termijnen was Jürgen CONINGS vanaf 17 juli 2020 niet langer gerechtigd dit te doen. Ter herinnering: deze afwezigheid of weigering had geen gevolgen voor zijn nieuwe functie bij Defensie.

⁷⁴ Ongebruikelijke procedure, maar noodzakelijk gezien de sanitaire omstandigheden van het moment.

⁷⁵ DGHR werd niet op de hoogte gesteld van de intrekking. Dit is volgens ADIV-S alleen maar voorzien in het geval dat iemand op een functie zit die een veiligheidsmachtiging vereist.

⁷⁶ Volgende vermeldingen staan op het groene certificaat: extreemrechts gedachtegoed, verklaringen tijdens interview ADIV, verklaringen op sociale media'.

werken. Er zij op gewezen dat de veiligheidsofficier (G2 COMOPSLAND) niet gelokaliseerd is bij de eenheid waartoe Jürgen Conings behoort.

Maar hoe kon een individu, zonder veiligheidsmachtiging, in een kleine eenheid opereren en toegang hebben tot zowel wapens als munitie? Waarom heeft de ADIV niet grondiger gecommuniceerd met de veiligheidsofficier met het oog op de potentiële dreiging die van Conings uitging? Is de gedelocaliseerde veiligheidsofficier in staat zijn taken, zoals die zijn vastgelegd in de IF5-reglement optimaal uit te voeren?

VI.5.1. De verantwoordelijkheden van de veiligheidsofficier

Het IF5-reglement (hoofdstuk 1. 104 verantwoordelijkheden) beschrijft in punt e, de verantwoordelijkheden van de veiligheidsofficier. Hij of zij is onder meer verantwoordelijk voor de opstelling van permanente beveiligingsorders en voor het toezicht op de uitvoering ervan. Hij of zij is ook verantwoordelijk voor het verrichten van onderzoek naar feitelijke of vermoedelijke inbreuken op de beveiliging. Tenslotte moet hij de samenwerking met het veiligheidspersoneel op andere niveaus ontwikkelen. Er wordt geen melding gemaakt van samenwerking, interactie met het ADIV-personeel.

VI.5.2. Een gedelocaliseerde veiligheidsofficier

Het geval van de veiligheidsofficier van JC is speciaal. Hij is gedelocaliseerd van de eenheden die hij moet controleren. Hij is ook verantwoordelijk voor een groot aantal kleine onafhankelijke entiteiten. Deze delocalisatie laat hem zeker geen effectieve controle over de veiligheidsrichtlijnen toe. Hij moet ook alle veiligheidsmachtigingen van het COMOPSLAND-personeel en de "ongeleide projectielen" bijhouden. Deze taak wordt bij COMOPSLAND uitgevoerd door één persoon, een junior onderofficier.

Het Vast Comité I stelde vast dat de ADIV niet met de veiligheidsofficier had gecommuniceerd in verband met de weigering van een machtiging aan Jürgen Conings. Het Vast Comité I heeft ook vastgesteld dat de veiligheidsofficier niet in staat was controle uit te oefenen op alle gebouwen die onder zijn verantwoordelijkheid vielen.

VI.6. Het wapendepot en de rol van ADIV

Op 18 mei 2021 merkte een collega van Jürgen Conings op dat wapens (5.7/P90) en munitie ontbraken uit het wapen- en munitiedepot van de PDT-IA cel. Hij meldde het incident onmiddellijk aan zijn hiërarchie en stelde een intern onderzoek in op het niveau van de Dir S van de ADIV. Maar hoe is het mogelijk dat een geïsoleerd individu zelfstandig toegang heeft tot wapens en munitie? Hoe kan een individu toegang hebben tot zowel munitie als wapens? Hoe is het mogelijk dat "speciale" munitie kan worden afgenomen zonder enige extra controle?

VI.6.1. Het reglement IF5(bis)

In IF5(bis) – een reglement uitgaand van de Chef ADIV – worden wapens binnen defensie gekwalificeerd als 'gevoelig materieel'.⁷⁷ ⁷⁸ Met gevoelig materiaal wordt bedoeld *“al het materiaal dat kan worden gebruikt om zware schade aan het patrimonium van Defensie te berokkenen, voor terroristische en/of*

⁷⁷ Er is in de IF5bis (p. 9) sprake van drie soorten 'te beschermen materieel': (a) geclassificeerd materieel, (b) gevoelig materieel en (c) aantrekkelijk materieel.

⁷⁸ De minister van Defensie stelde hierover op 16 juni 2021 bijkomend: *“Le rapport détaille aussi qu’une procédure locale plus stricte que la norme IF5 existe pour l’accès aux munitions. Cette procédure exige que les personnes y ayant accès aient une habilitation de sécurité. Cette procédure n’a malheureusement jamais été formalisée et n’a pas été respectée en espèce. Si cette procédure avait été généralisée et exécutée jusqu’au bout, Conings n’aurait plus eu accès aux munitions à partir de novembre 2020. En d’autres termes, les procédures actuelles ne permettent pas de s’assurer que ce type d’incident n’arrive pas.”*

criminele activiteiten (transmissieantenne, schaarse operationele middelen, draagbare wapens, explosieven, granaten, munitie, draagbare antitankwapens...)". Alleen de ADIV is bevoegd tot het bepalen van het vereiste beschermingsniveau.⁷⁹

Een wapenmagazijn wordt dan weer gekwalificeerd als een veiligheidszone met veiligheidsklasse 1 (indachtig dat 0 het hoogste beveiligingsniveau heeft).⁸⁰ Verder wordt vermeld dat *"Elke eenheid of dienst die over een wapenmagazijn beschikt, zal EEN verantwoordelijke beheerder voor dit magazijn aanduiden. Elke tijdelijk of definitieve vervanging van de verantwoordelijke van een wapenmagazijn moet gepaard gaan met een overgave-overname van de wapens in het magazijn"*.⁸¹

De huidige regels sluiten uit dat eenzelfde persoon zowel wapen- als munitiebeheerder is. Het IF5-reglement kent ook een speciale status toe aan deze gebouwen. Zo moeten de beheerders van munitiedepots en wapendepots een veiligheidsmachtiging hebben.

VI.6.2. De situatie binnen de PDT-IA⁸²

De situatie van de PDT-IA-cel (6 personen) maakt het beheer in strijd met de geldende regels ingewikkeld. De verantwoordelijken van Defensie hebben die regels dus niet nageleefd. De twee administratief-logistieke medewerkers, waaronder Jurgen Conings, hadden toegang tot zowel wapens als munitie.

De ADIV werd niet op de hoogte gebracht van deze praktijk.

Ter plaatse werden geen ADIV-controles uitgevoerd. Dit gebeurde pas op 18 mei 2021, na de verdwijning van Jürgen Conings. COVID heeft ook een belangrijke invloed gehad op de situatie en het beheer. COVID heeft er indirect toe geleid dat de cel "vereenvoudigingsmaatregelen" heeft genomen om ervoor te zorgen dat oefeningen en opleidingen konden worden uitgevoerd. Zo werden wapens en munitie opgeslagen in een "lokaal"⁸³ wapenmagazijn in het blok waar de cel actief is. Deze aanpassing is doorgevoerd zonder goedkeuring van of kennisgeving aan de ADIV.

Wat de speciale munitie (LWAH HEAT M72) betreft, deze werd in september 2020 besteld ten behoeve van de leden van de cel. Gezien COVID, werd het schieten meerdere malen uitgesteld. De munitie werd, in strijd met de geldende regels, in de subdepots bewaard. De ADIV werd nooit op de hoogte gebracht van deze stand van zaken.

Gezien de omvang van deze specifieke cel zijn er vrijheden ten aanzien van de geldende regels genomen zonder medeweten van de ADIV of de verantwoordelijke verbindingsofficier. De vermenigvuldiging van aanpassingen aan de regels, gekoppeld aan de COVID-situatie, stelde Jürgen Conings in staat te beschikken over het arsenaal waarmee hij op de vlucht was geslagen. Daar waar de Inspecteur-generaal en de ADIV in voorzichtige termen stellen dat "(...) er een paar anomalieën waren wat betreft de toekenning (LIAS) en de opslag van de LAW HEAT M72. Dit kan een invloed gehad hebben op de ontvreemding van deze munitie", is het oordeel van het Comité veel strenger. Met de aanwezigheid van de LAW HEAT M72 in blok werden alle veiligheids- en stockageregels met de voeten getreden. De strikte naleving van de reglementering in deze is dan ook vereist.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ IF5, p. 7 en 46.

⁸¹ IF5, pp.7-10.

⁸² Voor een uitvoerige beschrijving wordt verwezen naar het rapport van het Inspectoraat-generaal.

⁸³ Ook het Inspectoraat-generaal erkende dat de tijdelijke opslag van bewapening en munitie in één lokaal (Blok A5) afwijkt van de IF 5 en zelfs indien betrokkene geen toegang zou gehad hebben tot het munitiedepot en het magazijn bewapening, zou hij nog steeds toegang gehad hebben tot de bewapening en munitie die tijdelijk opgeslagen waren in Blok A5. De vereniging van verschillende functies (beheer bewapening, munitie) heeft het ontvreemden van bewapening en munitie vergemakkelijkt.

VI.7. Onderzoekspistes

De voorzitter van het College van procureurs-generaal heeft alle parketten verzocht om vóór 18 mei 2021 afschriften te verstrekken van de strafzaken die tegen Jürgen Conings zijn ingeleid. Op 28 mei 2021 stuurde het Limburgse parket kopieën van acht dossiers tegen Jürgen Conings.

Een van deze dossiers werd geopend naar aanleiding van de bedreigingen van Jürgen Conings aan het adres van Marc Van Ranst op 27 juni 2020 en draagt het notitienummer TG.56L5.2693/20.

In het kader van het toezicht op Jürgen Conings door het platform LTF Limburg kon samen met het Vast Comité P niet worden nagegaan of de bepalingen van de vertrouwelijke circulaire COL 18/2020 van het College van procureurs-generaal betreffende de gerechtelijke aanpak van FTF, HTF, HP, PGE en Terrorisme Veroordeelden, die specifiek is gewijd aan het gerechtelijk toezicht op deze entiteiten, waren nageleefd.

In overeenstemming met de richtlijn van 22 mei 2018 van de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, waarin staat dat "het gerechtelijke aspect een essentieel element is van de aanpak van deze entiteiten. Juist om een alomvattende aanpak van dit verschijnsel mogelijk te maken, worden in de circulaire ook aspecten behandeld die verband houden met de justitiële dimensie, met name met betrekking tot de uitwisseling van informatie." (p.6)

In deze richtlijn staat verder: "Het is dus van belang te vermelden dat deze circulaire moet worden gelezen in combinatie met de circulaire van het College van procureurs-generaal, die specifiek is gewijd aan de gerechtelijke controle op het fenomeen van deze entiteiten" (blz. 6)

In de circulaire van het College van procureurs-generaal wordt met betrekking tot de follow-up van de PGE-dossiers gepreciseerd dat:

"Wat de andere entiteiten betreft die onder een vooronderzoek zijn geplaatst, kunnen in beginsel geen maatregelen worden genomen tegen PGE die onder een vooronderzoek zijn geplaatst, met uitzondering van preventieve signaleringen op nationaal niveau met het oog op het verzamelen van informatie.

Na de validering van een entiteit als PGE kunnen alle in de circulaire omschreven maatregelen worden genomen. Een belangrijke dubbele voorwaarde in dit verband is dat de LTF altijd eerst per geval moet nagaan of de toepassing van een maatregel contraproductieve gevolgen zal hebben waardoor de dreiging eerder zal toenemen dan afnemen en het lopende inlichtingen-/strafrechtelijk onderzoek in gevaar zal worden gebracht. Er kan dus niet automatisch een maatregel worden opgelegd zonder eerst deze tweeledige voorwaarde te beoordelen. (p.22)

Uit het strafdossier met nummer TG.56L5.2693/20 zal blijken dat de geïdentificeerde auteur van de bedreigingen aan het adres van Marc Van Ranst, in casu Jürgen Conings, tussen 27 juni 2020 en 18 mei 2021 nooit is aangehouden of gehoord.

VII. Vaststellingen en aanbevelingen & priorisering

Door sommigen wordt Jürgen Conings beschouwd als ‘de kanarie in de koolmijn’ van onze nationale veiligheid.⁸⁴ Vast staat dat de zaak-Conings exemplarisch is voor de vaststellingen van de mankementen die het Vast Comité I de afgelopen tien jaar deed bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in het algemeen en bij de militaire inlichtingendienst in het bijzonder. Om aan de gedetecteerde problemen te verhelpen, werden talloze aanbevelingen geformuleerd aan het adres van de wetgevende en de uitvoerende macht, waaronder aan beide inlichtingendiensten. Deze aanbevelingen hadden betrekking op de rechtmatigheid, de coördinatie en de doelmatigheid van het optreden van de twee Belgische inlichtingendiensten, het OCAD en in beperkte mate van zijn ondersteunende diensten.⁸⁵ De effectieve uitvoering van deze aanbevelingen is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Er kan niet worden ontkend dat met de zaak-Conings de militaire inlichtingendienst in het oog van de storm komt te staan. Het is onmiskenbaar dat er op alle niveaus binnen de ADIV, maar ook in de gehele hiërarchische lijn bij Defensie, (ernstige) fouten werden gemaakt: een structureel personeelsgebrek in de verschillende diensten en op alle niveaus, het grote personeelsverloop, het verlies van kennis en ervaring, een beperkte supervisie in de eenheid van Conings, een manifest gebrek aan informatiedoorstroming (*bottom up* en *top down*), een nieuwe en complexe werkingsstructuur bij de ADIV, te weinig aansturing, personeelsproblemen, geen eenduidig beleid met betrekking tot extremisme, gebrekkige informatie-uitwisseling binnen Defensie en tussen de diverse veiligheidsactoren.... Maar mogelijks kunnen ook bij andere actoren (politie, parketten, onderzoeksrechters...) eveneens fouten worden vastgesteld. Die studie hiervan valt evenwel buiten het bevoegdheidsdomein van het Vast Comité I. Er kon worden vastgesteld dat de feiten *in casu* wel tijdig door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten werden gedetecteerd, maar onvoldoende actief opgevolgd. Dat er een ruime marge voor verbetering is, is duidelijk.

Het doel van Comité I is ervoor te zorgen dat het onderzoek het Parlement en de bevoegde ministers voorziet van de elementen, de sleutels tot de antwoorden, en de actiemogelijkheden om ervoor te zorgen dat dergelijke "feiten" zich in de toekomst niet meer voordoen.

Is er naast deze vragen niet een meer fundamentele vraag over het ontstaan van de dreiging van rechts-extremisme in België zelf? Waarom en hoe zien we zo'n ontwikkeling? Is het alleen maar een gebrek aan investering of het in overweging nemen van een risico? Is het niet eerder een teken van een "geaccepteerde" verzwakking van de democratie? Het onderzoek van deze kwesties behoort ook tot de bevoegdheid van het Vast Comité I. Ons verslag, dat begin 2021 werd ingediend, is hiervan een perfecte illustratie.

In de zaak Conings werd vastgesteld dat de inlichtingendiensten de feiten tijdig hadden ontdekt, maar dat de ADIV er niet actief genoeg gevolg aan had gegeven. Het is duidelijk dat er nog veel ruimte voor verbetering is.

In wat volgt worden de voornaamste vaststellingen gekoppeld aan aanbevelingen. Teneinde deze enigszins te stroomlijnen, werden ze gegroepeerd aan de hand van de stadia van de inlichtingencyclus (planning, collecte, verwerking, analyse, verspreiding).

Z Ondanks de toezichtonderzoeken en de aanbevelingen die in de loop der jaren zijn gedaan, lijkt de ADIV nu een "verwaarloosde" dienst te zijn. Net als voor de reïntegratie van "langdurig zieken" is ook voor het reïntegratieproces een "reïntegratietraject" nodig. Het zal moeten worden ontwikkeld na zorgvuldige overweging door de minister van Defensie en het hoofd van de dienst op basis van de conclusies van de inspecteur-generaal en dit verslag. Het moet noodzakelijkerwijs worden ondersteund door de bevestigde wil van de Chef Defensie (CHOD) en die van alle onderdelen van Defensie. Het vereist zowel een veelzijdige investering als een rijp proces van upgrading. Tenslotte zal moeten worden

⁸⁴ A. MATTELAER, *De Tijd*, 1 juni 2021 ('De kanarie in de koolmijn van onze nationale veiligheid').

⁸⁵ In het Activiteitenverslag van 2006 werd een overzicht opgenomen van de belangrijkste aanbevelingen van het Comité voor de periode 1994-2005 (VAST COMITÉ I, *Activiteitenverslag 2006*, 1-21). Een gelijkaardige oefening werd gemaakt voor de periode 2006-2016 VAST COMITÉ I, (*Activiteitenverslag 2016*, 128-152). Aan de parlementaire begeleidingscommissie werd recent een document overgemaakt met daarin een update tot 2020.

voorzien in een evaluatie door een externe instantie die haar bevindingen zowel aan de minister als aan het parlement meedeelt door middel van periodieke verslagen.

In dit verband hebben het onderzoek "De detectie en opvolging van extremistische elementen binnen het personeel van defensie" (2012.2018) en de in 2015 geformuleerde aanbevelingen nog niets aan actualiteit en relevantie ingeboet.

Voor het Vast Comité I staat het buiten kijf dat de ADIV noodzakelijk is in de algemene veiligheidsarchitectuur, zowel in België als in het buitenland. Niettemin moet de werking ervan grondig worden gewijzigd, evenals de structuur. Idealiter zouden de taken van de ADIV moeten worden teruggebracht en zou het verwachte *change management* moeten worden verwezenlijkt in het kader van een professionalisering ten dienste van de veiligheid van de burger.

VII.1. Planning en organisatie

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat op het ogenblik dat de zaak-Conings zich voordoet, de Belgische inlichtingen- en veiligheidsdiensten, opnieuw in de schijnwerpers komen te staan. Dat deze zaak de (politieke) gemoederen verhit, hoeft niet te verbazen: als een individueel onderdeel van de gewapende macht zich tegen het eigen maatschappelijk bestel keert, is dat inderdaad een acuut probleem.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt een breder maatschappelijk (parlementair) debat aan over het in de Inlichtingenwet van 1998 voorziene takenpakket van de militaire inlichtingendienst en de hieraan gekoppelde prioriteitenstelling. Dit vergt een wetenschappelijk of "strategisch" onderbouwde discussie, want daarvoor bestaat momenteel geen wetenschappelijke methode, over de beschikbaarstelling van voldoende capaciteiten en middelen om de dienst in staat te stellen alle bedreigingen van de (inter)nationale veiligheid naar behoren op te sporen, te bewaken en te beheersen. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten moeten het voorwerp van parlementaire aandacht uitmaken, en dit niet alleen op het moment dat er zich individuele problemen voordoen (steekvlampolitiek).

Vaststelling

Het zoeken naar het delicate evenwicht tussen de opdrachten en middelen van Defensie werd door opeenvolgende regeringen onvoldoende aangepakt. De CHOD spreekt van een tekort aan mensen en middelen. Het Vast Comité I, van haar kant, slaat sinds jaar en dag op dezelfde nagel. Het huidige uitgesproken gebrek aan middelen⁸⁶ maakt dat de ADIV niet evenveel aandacht kan geven aan alle materies die haar wettelijk zijn toevertrouwd. Er dient dan ook door de bevoegde politieke overheden voor te worden gezorgd dat ofwel de nodige middelen worden voorzien, ofwel dat het wordt aanvaard dat er prioriteiten en keuzes worden gemaakt over de materies die in eerste orde moeten worden behandeld. Zo werd door het Vast Comité I vastgesteld dat het fenomeen extreemrechts binnen ADIV werd opgevolgd door slechts één analist. Bovendien werd tussen januari en augustus 2020 door de hiërarchie beslist om niet in te gaan op de vraag van de toenmalige teamleider om een adjunct-teamleider en een bijkomende Nederlandstalige documentalist aan te stellen.⁸⁷ Deze interne problemen speelden zich af in de periode dat Jurgen Conings een verhoogde aandacht kreeg na bedreigingen aan het adres van Marc Van Ranst, en nadat hij in vooronderzoek PGE werd gezet.

⁸⁶ A. MATTELAER, *o.c.*. Zie in dat verband de Wales Summit Declaration (www.nato/int), waarin naar voor werd geschoven om 2% van het Bruto Nationaal Product (BNP) te gaan investeren. Met een geschatte 1,1 % van het Bruto Binnenlands Product dat wordt geïnvesteerd in Defensie, sluit België (samen met Luxemburg) de rij.

⁸⁷ Van de tien analyseplatforms bij de ADIV, blijkt enkel bij PF6 geen adjunct-teamchef te zijn aangesteld na de herstructurering van de ADIV in januari 2020.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV voldoende middelen inzet om tegemoet te komen aan de detectie van extremisme binnen Defensie. Dit dient het resultaat te zijn van een voorafgaande analyse van welke middelen voor welke opdracht/dreiging vereist zijn.

Vaststelling

Het Vast Comité I is van mening dat de ADIV weliswaar moet worden versterkt, maar dat dit niet voldoende is om de kwaliteit van zijn werkzaamheden te waarborgen. Uit de enquête van de afgelopen weken blijkt dat er hogere eisen moeten worden gesteld aan het werk en de professionaliteit van de ADIV om (meer) kwaliteit te bereiken. Het gebrek aan personeel, ook al is het reëel, is niet de enige reden voor deze mislukking.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV zorgt voor een betere kwaliteit van zijn werk. Dat wat van professionals wordt verwacht. Ze moet "werken" en "beter werken". De ADIV moet een proces van "kwaliteitsbeheer" op gang brengen om de uitvoering van zijn opdrachten te garanderen.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat het strategisch plan van de ADIV, het Inlichtingen- (en Veiligheids-) stuurplan 2019-2023 (zogenaamde PDR(S)) waarin de prioriteiten van de dienst worden bepaald nog steeds niet is goedgekeurd. Hoewel voor de ADIV de opvolging van extreemrechts als PRIOR 1 (volgens de verklaring van een lid van het Steering Committee) wordt aanzien, stelt het Vast Comité I vast dat dit op het terrein niet als zodanig blijkt. Het veiligheidsinlichtingenstuurplan 2019-2023 (dd. 7 augustus 2018), nog steeds in draftversie, vermeldt de opvolging van extreemrechtse organisaties voornamelijk als PRIOR 4.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om het Inlichtingen- (en Veiligheids-) stuurplan onverwijld te bekrachtigen en dat dit jaarlijks wordt goedgekeurd en geëvalueerd en aan de MOD ter bekrachtiging wordt voorgelegd.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de ADIV, een dienst bestaande uit meer dan 600 personeelsleden, slechts over een zeer beperkt aantal juristen beschikt die zich dienen te buigen over een veelheid van taken (BIM, personeel, wetgeving, advies, ...).

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat meer juristen zouden worden aangeworven die belast zijn met een juridisch-operationele functie ter ondersteuning van de collectemedewerkers en analisten.

Vaststelling

Er kan niet voorbij worden gegaan aan het acute personeelsgebrek bij de ADIV, met als gevolg dat er onvoldoende in vervanging werd voorzien wanneer personeelsleden voor middellange termijn afwezig zijn. Daardoor worden lopende dossiers en operaties in onvoldoende mate opgevolgd. Bovendien stelt het Vast Comité I vast dat er momenteel duidelijk onvoldoende continuïteit is binnen de ADIV. Door het specifieke karakter van het verloop van de militaire carrière, is er een voortdurend komen en gaan van militaire medewerkers van de ADIV, niet in het minst in leidinggevende functies. Hierdoor wordt de opbouw van expertise erg bemoeilijkt. Het Vast Comité I stelt vast dat de laatste 15 jaar binnen de ADIV de leidinggevenden op het moment van hun aanstelling niet beschikten over voldoende kennis en *tracraft* nodig voor het leiden van een inlichtingendienst. Bovendien blijkt dat de continuïteit voor het leiden van de dienst vaak te kort is om doeltreffend en op stabiele wijze de dienst aan te sturen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt het creëren van horizontale vakrichting Inlichtingen aan en een verticale component Inlichtingen binnen de structuur van Defensie.

Vaststelling

Wanneer medewerkers de dienst verlaten is er zelden een overdracht aan kennis. Dit leidt tot een verlies aan ervaring, kennis, *tradecraft* en *knowhow* (*brain drain*).

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV investeert in een 'knowledge management strategie'.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat er een chronisch gebrek is aan vormingen voor het personeel van de ADIV.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV een programma van voortgezette opleiding voorziet.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat binnen Defensie, naast ADIV, andere structuren bestaan zoals ERS, ISTAR, Intel, ... die een gemeenschappelijke doelstelling nastreven zonder dat zij onderlinge formele verbanden hebben, wat contraproductief is.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt een hertekening van de vermelde structuren (ERS, ISTAR, Intel, ...) aan in een verticale component. Een component Inlichtingen, naast de COMOPSLAND, COMPOSNAV, COMPOAIR en COMPOSSED, o.a. met een budgettaire en operationele autonomie, eigen personeelskader, onafhankelijk beheer, moet worden opgericht.

Vaststelling

De ADIV (en ook de VSSE) is onvoldoende in staat om op een meer flexibele en rechtstreekse manier zijn medewerkers te rekruteren. Vaak is er nood aan specifieke profielen om bepaalde functies in te vullen. De nodige verlonings- en werkomstandigheden (infrastructuur en digitale omgeving) dienen aanwezig te zijn om medewerkers voor langere tijd aan de dienst te verbinden.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de mogelijkheden worden gecreëerd opdat de inlichtingendiensten een flexibel en proactief rekruteringsbeleid kunnen voeren.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de leidinggevende functies binnen de ADIV ingevuld worden door personen die slechts een onbepaalde/bepaalde tijd in plaats worden gesteld. Deze situatie biedt geen afdoende garantie tot stabiliteit en continuïteit van de dienst.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan voor leidinggevende functies duidelijk afgebakende, in de tijd beperkte en niet te korte termijnen vast te stellen. Een termijn van vier of vijf jaar lijkt passend.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat het Steering Committee, dat instaat voor de operationele ondersteuning van de dienst, in zijn huidige samenstelling deze rol niet naar behoren kan vervullen en onvoldoende ondersteuning biedt aan CO en de DACOS.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om het Steering Committee te hervormen tot een volwaardig en daadwerkelijk directiecomité dat moet worden aangevuld met een verantwoordelijke collecte, een verantwoordelijke analyse en eventueel een jurist om de coördinatie en de synchronisatie van alle inlichtingenactiviteiten te verzekeren.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat bij de 'hiërarchisch lagere' echelons van de ADIV en ook na de hervorming van begin 2020, de structuren als onoverzichtelijk en onduidelijk worden ervaren. Ook wat aan wie op welk moment moet worden gecommuniceerd, is voor velen onduidelijk. Er is daarnaast sprake van parallelle commandostructuren (bijv. enerzijds *case manager*, *collection manager* en Steering Committee bij de DISCC, anderzijds hoofd HUMINT C6 en hoofd C in de Directie Collecte). Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over de rolverdeling en de verantwoordelijkheden, wat leidt tot interne conflicten. Er kan ook de vraag worden gesteld of bepaalde delen van de structuur niet overbodig zijn, of dat hun bevoegdheden correct zijn gedefinieerd.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV aanvullend communiceert naar het personeel toe om hen beter vertrouwd te maken met de structuur, de communicatie en de beslissingslijnen, vooraleer wijzigingen te overwegen.

Vaststelling

De complexiteit van wet- en regelgeving nam de laatste decennia exponentieel toe. Ook nu kon, in het kader van de zaak-Conings, worden vastgesteld dat de wet- en regelgeving dermate uitgebreid en ingewikkeld is geworden (bijv. W.OCAD, KB TF, de recente gegevensbeschermingsregels...) dat deze voor terreinmedewerkers van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten onoverzichtelijk zijn geworden en moeilijk toe te passen in de praktijk.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt een simplificatie en harmonisering van de diverse wet- en regelgeving aan.

Vaststelling

De veelheid of het ontbreken van regels (SOP's) leiden ertoe dat personeelsleden spontaan initiatieven nemen om aan het mankement tegemoet te komen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om de regels (SOP's) te harmoniseren en te centraliseren.

Vaststelling

De ADIV in het algemeen, en de functie counterintelligence in het bijzonder, worden binnen Defensie niet naar waarde geschat of soms letterlijk als 'boeman om militaire carrières te schaden' wordt aanzien, eerder dan een structuur om militaire belangen en het wetenschappelijk en economisch potentieel te beschermen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat er binnen Defensie bijkomende inspanningen worden geleverd om de opdracht van counterintelligence te verduidelijken en uit te dragen naar alle geledingen van de Krijgsmacht.

VII.2. Collecte

Vaststelling

Het Actieplan Radicalisme (Plan R) wordt voorgesteld als de hefboom bij uitstrek van de geïntegreerde en integrale aanpak van de verschillende overheidsdiensten, gericht op het indammen van radicalisme en extremisme in onze samenleving. Het is duidelijk dat het Plan Radicalisme weinig of geen invloed heeft op de dagelijkse werking van de AIDV en dat Plan R nauwelijks in aanmerking wordt genomen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de AIDV, en in het verlengde daarvan Defensie, het plan R omhelst en meer in een constructieve geest samenwerkt.

Vaststelling

Het Vast Comité I constateerde dat er op het niveau van Defensie geen eenduidig beleid is ten aanzien van extremisme/radicalisering, zodat wanneer het zich voordoet, er niet adequaat op wordt gereageerd. Het Vast Comité I ziet zich eens te meer genoodzaakt te herhalen dat de AIDV bijzondere aandacht moet besteden aan het opsporen van signalen van radicalisering, zowel bij het burgerpersoneel als bij het militaire defensiepersoneel.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt met betrekking tot de opsporing van radicalisering aan dat de AIDV specifieke instructies geeft om duidelijke indicatoren van radicalisering vast te stellen.

Vaststelling

In het Nationaal Strategisch Inlichtingenplan staat het overlegmechanisme beschreven voor wat betreft de werking met menselijke bronnen. Zo wordt onder meer vermeld dat:

Samenvatting van de geclassificeerde passage

Voor de inlichtingendiensten bestaat er een verplichting om de menselijke bronnen die zij gebruiken, bekend te maken. De AIDV moet de lijst van zijn bronnen aan België toezenden. De VSSE moet dit doen voor zijn bronnen in het buitenland.

Het Vast Comité I diende vast te stellen dat de namen van (sommige) bronnen niet werden gedeeld.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt de naleving aan van de door de Nationale Veiligheidsraad goedgekeurde afspraken tussen de inlichtingendiensten wat betreft de HUMINT-afspraken uit het Nationaal Strategisch Inlichtingenplan.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat door de AIDV in de voorbije jaren slechts zeer weinig beroep werd gedaan op BIM bij de opvolging van extreemrechts. Dit geldt evenzeer voor het gebruik maken van de Humint capaciteit. In de voorliggende zaak Conings werd overigens geen enkele BIM gelanceerd.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden (o.a. BIM, Humin)), in samenwerking met de VSSE teneinde de middelen te maximaliseren, die de wetten toelaten om de informatie te verzamelen.

Vaststelling

Uit een aantal hoorzittingen met leden van de ADIV en uit de bevindingen van het huidige onderzoek van het Vast Comité I blijkt dat de ADIV minder heeft geïnvesteerd in het toezicht op rechts-extremisme dan op andere bedreigingen. In 2020 en 2021 werken een casemanager en twee gespecialiseerde inspecteurs tegelijkertijd aan drie verschillende platforms met verschillende thema's, zoals rechts-, links- en religieus extremisme, georganiseerde misdaad, motorbendes, zaken in het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt met betrekking tot de opsporing van rechts-extremisme en radicalisering aan dat Defensie en de ADIV prioriteit geven aan deze actie en de nodige middelen toewijst om deze dreiging te bestrijden.

Vaststelling

De ADIV geeft aan dat de rol van de veiligheidsofficieren (S2) in de verschillende eenheden een belangrijke rol vervullen bij het detecteren van extremisme en radicalisering van burgers en militairen in de eenheden.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV de veiligheidsofficieren (S2) meer bewust maken van alle mogelijke veiligheidsproblemen, hen responsabiliseert en hen aanzet tot proactieve samenwerking met de eenheden en de ADIV. De ADIV dient dan ook een vertrouwensrelatie uit te bouwen met de diverse veiligheidsofficieren.

VII.3. Verwerking

Vaststelling

De gemeenschappelijke⁸⁸ databanken (GGB TF) zijn instrumenten voor het 'real time' uitwisselen van niet-geclassificeerde informatie over personen en organisaties die prioritair opgevolgd moeten worden in het kader van een problematiek van terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces. Het Vast Comité I stelt vast dat de inlichtingendiensten onvoldoende de GGB TF hebben geraadpleegd en aangevuld, terwijl ze daartoe wettelijk verplicht zijn.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de inlichtingendiensten verantwoordelijken aanzetten om op systematische en dagelijkse wijze de GGB TF te consulteren en de informatie waar nodig te delen met de hiërarchische lijn tot op het hoogste niveau. De ADIV dient ook hoogdringend de finaliteit (raadplegen, voeden...) van de gemeenschappelijke gegevensbanken op te nemen in zijn werking. Overigens dient de ADIV de lijst van gebruikers van de GGB TF systematisch te actualiseren.

⁸⁸ Verkeerdelijk wordt soms 'gerechtelijke' databank gebruikt wat uiteraard niet correct is.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat bij sommige medewerkers van de ADIV zowel het bestaan van de databank GGB TF en de verschillende dreigingsniveaus van het OCAD omzeggens onbekend zijn.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV zijn personeel informeert over het bestaan van de GGB TF en hen sensibiliseert over zijn belang en zijn gebruik.

Aanbeveling

Het Vast Comité I verzoekt de minister van Defensie om de bevoegde ministers te verzoeken ervoor te zorgen dat het OCAM zijn personeel op dit gebied regelmatig bijschoolt.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat de ADIV richtsnoeren opstelt met betrekking tot de raadpleging en de voeding van de GGB TF door zijn medewerkers.

Aanbeveling

Het Vast Comité I verzoekt de minister van Defensie om samen met de bevoegde ministers de nodige initiatieven te nemen opdat de wetgevende en/of regelgevende teksten voortaan de regels zouden vaststellen voor de eventuele inschrijving van een lid in de GGB TF of de toewijzing van een bepaald niveau aan een lid door het OCAM.

VII.4. Analyse

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de diensten (inlichtingendiensten, OCAD, politie) verschillende evaluatiecriteria hanteren om risicogedrag van personen in te schatten, wat aanleiding kan geven tot divergerende beoordelingen.

Onderzoek heeft uitgewezen dat de methodologie gehanteerd door de ADIV om de zogenaamde wachtlist RWX samen te stellen zich nog in een embryonale fase bevindt.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de inlichtingendiensten aansturen op het hanteren van eenzelfde instrument en methodologie voor de beoordeling van potentieel risicogedrag en het identificeren van 'intelligence gaps'.

Vaststelling

De opvallende afwezigheid van de ADIV op de LTF-vergadering, dat deel uitmaakt van het Plan R, waar de bespreking van het dossier-Conings plaatsvond, is stuitend. Daardoor was er geen actieve bijdrage van de ADIV tijdens deze LTF-vergadering. De ADIV nam weliswaar kennis van de gedeelde informatie aan de hand van het nagestuurde proces-verbaal van de vergadering.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan de ADIV de nodige maatregelen treft om een actieve deelname aan de LTF te verzekeren. Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat er dringend interne richtlijnen en een

strategie worden opgesteld over de rol van de ADIV binnen het Plan Radicalisme⁸⁹, wat betreft het opvolgen van actieve (reserve-) militairen. Meer bepaald dient te worden vastgelegd wat de precieze inbreng van de ADIV dient te zijn in enerzijds de werking van de nationale en thematische werkgroepen, en anderzijds in de Local Task Forces (LTF).

VII.5. Verspreiding

Vaststelling

Er werd tijdens het onderzoek vastgesteld dat de ADIV niet tijdig werd ingelicht over de elementen uit tuchtdossier betreffende Jürgen Conings.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om de communicatiekanalen en –procedures, zowel met de tuchtrechtelijke overheden van Defensie als met de politiediensten en gerechtelijke overheden, te evalueren. De ADIV moet steeds tijdig op de hoogte worden gebracht van de administratieve maatregelen, beslissingen (plaatsing onder aanhoudingsmandaat, inbeschuldigingsstelling, ...) of strafrechtelijke veroordelingen met betrekking tot een personeelslid van Defensie. Dit soort communicatie moet systematische gebeuren zodat te nemen maatregelen kunnen worden onderzocht, meer bepaald met betrekking tot de veiligheidsmachtigingen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV van ieder veiligheidsincident een uitvoerig verslag opmaakt dat alle dimensies (niet alleen technisch, maar ook op het vlak van het gedrag), onderzoekt en analyseert, maar vooral wanneer één van de betrokkenen houder is van een veiligheidsmachtiging. Dit verslag moet worden bezorgd aan de bevoegde veiligheidsautoriteit, eventueel samen met een voorstel van besluit.

45

Vaststelling

Uit het onderzoek bleek dat door de inlichtingendiensten bepaalde dreigingsgerelateerde informatie (i.v.m. een mogelijke aanslag) niet werd overgemaakt aan het OCAD.

Het Vast Comité I beklemtoont dat deze wettelijke verplichting duidelijk is en dat het bewust en opzettelijk achterhouden van informatie strafbaar is krachtens artikel 14⁹⁰ van de wet van 10 juli 2006 betreffende dreigingsanalyse.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan, zoals voorzien in de OCAD-wet, dat de inlichtingendiensten daadwerkelijk alle informatie die pertinent is voor de analyse en evaluatie van de dreiging stelselmatig en tijdig, binnen de wettelijk voorziene termijnen, bezorgen aan het OCAD.

Vaststelling

Er is binnen de ADIV onduidelijkheid over welke informatie, op welke wijze en op welk tijdstip moet worden ter kennis gebracht aan de CO en de Minister van Defensie. Uit het onderzoek blijkt dat er weliswaar een briefing over lopende operaties plaatsgreep, maar het was daarbij niet duidelijk of de naam 'Conings' uitdrukkelijk werd vermeld.

⁸⁹ Hierbij dient mogelijk wel de nuance te worden gemaakt dat bij ons onderzoek enkel is gekeken naar de werking van PL6, en niet naar het platform dat islamistisch extremisme opvolgt.

⁹⁰ Elk personeelslid dat willens en wetens informatie, gegevens en inlichtingen achterhoudt en daardoor de dienst waartoe hij behoort verhindert aan de verplichting van artikel 6 te voldoen, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot zes maanden en een geldboete van 26 tot 500 euro, of met slechts één van deze straffen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat precieze interne richtlijnen binnen de ADIV worden opgesteld over welke informatie, wanneer en onder welke voorwaarden het Commando en de Minister van Defensie dienen te worden geïnformeerd.

Vaststelling

De veiligheidsonderzoeken vinden plaats overeenkomstig de (gedateerde en weinig aangepaste) richtlijnen van 16 februari 2000 van het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid (heden: de Nationale Veiligheidsraad). Deze zijn evenwel niet meer actueel.

Aanbeveling

Het Vast Comité I wenst via deze weg nogmaals de urgentie onder de aandacht te brengen om de richtlijnen van het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid handelend over allerhande veiligheidsvoorschriften te actualiseren (omvang veiligheidsonderzoeken, classificatieregels, bewaring geclassificeerde stukken, informatieveiligheid, taken veiligheidsofficieren). Betrokken richtlijnen dateren allen van het jaar 2001 en behoeven aanpassing.

VII.6. Watchlist

Vaststelling

Uit het onderzoek blijkt dat binnen Platform 6 een nieuw werkproces is ontwikkeld, met een "watchlist" als centraal werkinstrument.

Gelet op de beperkingen van het doel (verklaard door PF6) van het interne werkproces van de ADIV dat wordt gevormd door de "watchlist" en het feit dat dit proces nog in ontwikkeling is en dus nog niet is voltooid, wijst het Vast Comité I op de betrouwbaarheid van de (persoons)gegevens die worden verwerkt in het kader van de processen 3 en 4 van artikel 75 van de W.DPA.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan, met het oog op het verbeteren van de communicatie tussen de verschillende partners in de inlichtingensector (VSSE en OCAD in het bijzonder) dat de ADIV zich zo veel als mogelijk op dezelfde lijn plaatst van de methodologieën die al zijn ontwikkeld en goedgekeurd door zijn partners, zodat dezelfde dreiging in dezelfde mate aandacht krijgt binnen de inlichtingengemeenschap.

Aanbeveling

Deze methodologie dient een actualisering van de individuele fiches in te houden, zowel voor wat betreft de te verzamelen gegevens als voor de te ondernemen acties om de dreiging te beteugelen.

Aanbeveling

Het geheel van de 'watchlist' dient het voorwerp uit te maken van een periodieke herbeoordeling, aan het eind waarvan de dreigingsniveaus worden geëvalueerd en de vastgestelde dreigingen worden gehandhaafd, naar boven of beneden worden bijgesteld, of zelfs volledig uit het informatiesysteem worden verwijderd wanneer uit de uitgevoerde analyse blijkt dat de aandacht van de ADIV niet langer (of niet) vereist is.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat het beginsel van de 'watchlist' systematisch wordt toegepast voor alle bedreigingen die onder de bevoegdheid van de ADIV vallen, d.w.z. ook die welke slechts een minimaal niveau van toezicht vereisen (passief toezicht), maar niettemin toezicht vereisen. Zodra de

'watchlist' de dreigingsniveaus en de te nemen follow-up-maatregelen bevat, is er geen reden meer om twee afzonderlijke documenten te handhaven: het moet een alomvattend beeld kunnen geven van de dreiging.

VII.7. Samenwerking tussen de VSSE en de ADIV

Vaststelling

In oktober 2018 hebben de VSSE en de ADIV het eerste Nationaal Strategisch Inlichtingenplan (NSIP) gepresenteerd aan de Nationale Veiligheidsraad (NVR). Het ging onder meer om een gezamenlijke aanpak van bronnenbeheer, de oprichting van een gezamenlijk platform voor terrorismebestrijding, het gezamenlijke project inzake mogelijke online-inmenging tijdens de verkiezingen van 2019, opleiding voor nieuw personeel van beide diensten, de opstelling van gezamenlijke instructies voor beide diensten, de benoeming van verbindingsfunctionarissen, het houden van regelmatige vergaderingen van de hoofden van diensten.

Aanbeveling

Het Vast Comité I verzoekt de ministers van Justitie en Defensie een evaluatie te verrichten van het eerste NSIP, teneinde de synergieën tussen de twee diensten in het licht van deze evaluatie te versterken.

VII.8. Varia

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de VSSE in het huidig dossier informatie bezat over deze militair die niet geheel gedeeld werd met de ADIV.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de VSSE stelselmatig de ADIV informeert wanneer zij informatie bezit betreffende personeel van Defensie (burger of militair) zodat tenminste onderlinge afspraken voor opvolging kunnen worden gemaakt. Anderzijds lijkt het noodzakelijk dat de twee diensten een samenwerkingsovereenkomst sluiten over het toezicht op het defensiepersoneel.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat, in tegenstelling tot de politiediensten, de inlichtingendiensten over geen gemeenschappelijke geïntegreerde databanken beschikken.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat naar een informaticaoplossing (hit/no hit) moet gezocht worden zodat de inlichtingendiensten kennis kunnen nemen van elkaars op te volgen entiteiten, met alle respect voor elkaars finaliteit en het brongeheim.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de informatie in het kader van veiligheidsdossiers dat door de VSSE gegeven wordt aan de ADIV zeer karig is en vaak lange tijd op zich laat wachten. In het kader van de veiligheidsdossiers is de informatie-uitwisseling tussen de VSSE en de ADIV niet geformaliseerd, gebeurt telefonisch en is zeer beperkt.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat het veiligheidsbureau van de VSSE en de Directie S van de ADIV nauwer en formeler samenwerken, middels het afsluiten van een protocolakkoord.

Vaststelling

In het dossier Conings werd vastgesteld dat zes aanvankelijke PV's waarin de hoedanigheid van militair duidelijk werd vermeld, niet werden medegedeeld aan de bevoegde militaire overheden.

Aanbeveling

Het Vast Comité I nodigt de Minister van Defensie uit om de COL 8/2014, geactualiseerd in januari 2018, bij de Minister van Justitie in herinnering te brengen en er op aan te dringen dat die systematisch wordt nageleefd.

Vaststelling

De jurisprudentie en de aanpak van de nationale veiligheidsoverheid (NVO) blijken te verschillen van die van de ADIV als veiligheidsautoriteit wat de behandeling van strafbare feiten betreft. Zo bestraft de NVO het illegale bezit van een blank wapen, in tegenstelling tot de ADIV, zoals in de zaak Jurgen Conings. Het Vast Comité I merkt ook op dat de ADIV onvoldoende rekening houdt met de rechtspraak van het Beroepsorgaan voor veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I nodigt de Minister van Defensie uit om met haar bevoegde collega's de opmaak van een gemeenschappelijke richtlijn voorop te stellen om de wettelijke criteria (Wet 11 december 1998) nader te bepalen.

Vaststelling

Uit onderzoek blijkt dat meerdere regels van het reglement IF 5, o.a. rol en taken van de veiligheidsofficier, voorschriften in verband met munitiedepots en wapenmagazijn niet gerespecteerd werden.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt een herziening aan van het reglement IF 5 dat aan de huidige structuur en materiaal van Defensie moet voldoen. In het bijzonder moet de herziene IF 5 de taken van de veiligheidsofficier en zijn prerogatieven klaar en duidelijk beschrijven en de maatregelen en de controle i.v.m. de munitiedepots formaliseren, o.a. de rol en de taken van de ADIV.

Vaststelling

Uit het onderzoek blijkt dat Jürgen Conings toelating kreeg om verschillende nevenactiviteiten uit te oefenen (o.a. bewakingsagent, ...).

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt Defensie aan na te gaan of het wenselijk is militairen toe te staan een bijkomende beroepsactiviteit uit te oefenen en of dit strookt met de waardigheid van het ambt en, zo ja, welke taken in aanmerking kunnen komen.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat de chef van de ADIV (CO) en zijn adjunct (DACOS) beiden militairen zijn. Deze situatie komt niet tegemoet aan de specificiteit van de ADIV waarbij zowel burgerpersoneel als militairen in dienst zijn.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan de mogelijkheid te onderzoeken of een burger dan wel een militair chef van de ADIV kan worden.

Vaststelling

Het Vast Comité I brengt zijn eerdere vaststellingen in herinnering, meer bepaald dat de chef van de ADIV in zijn hoedanigheid als militair geen tuchtrechtelijk gezag heeft op het burgerpersoneel van ADIV.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt andermaal aan om tegemoet te komen aan de actuele situatie dat het hoofd van de ADIV geen tuchtrechtelijk gezag heeft over het burgerpersoneel van de ADIV.

Vaststelling

Het Vast Comité I stelt vast dat twee directies (Cyber en Security) niet onder de bevoegdheid van het Steering Committee vallen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om de bevoegdheden van het Steering Committee uit te breiden tot alle directies van de ADIV, met inbegrip van de directies Cyber en Security, om te komen tot een betere efficiëntie en communicatie.

PRIORISERING VAN DE AANBEVELINGEN

Het Vast Comité I stelt op grond van het lopende onderzoek voorgesteld aan zijn opvolgingscommissie en aan minister van Defensie dat de uitvoering van de follow-up-aanbevelingen door het comité worden gecontroleerd door het Comité en over de uitvoering ervan wordt om de zes maanden verslag uitgebracht.

De belangrijkste aanbevelingen worden beschouwd op basis van hun "mate" van belangrijkheid.

Het Vast Comité I is zich er terdege van bewust dat voor de uitvoering ervan diverse engagementen nodig zijn:

- op het niveau van wetswijzigingen;
- op het niveau van defensie
- op regelgevend niveau
- op begrotingsniveau
- op het niveau van inzet en opleiding van het personeel
- op het niveau van veranderingsmanagement;
-

Het Comité is van mening dat de opvolging ook de opvolging van maatregelen en aanbevelingen vereist die in eerdere onderzoeken zijn gedaan.

Algemene aanbevelingen

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt een breder maatschappelijk (parlementair) debat aan over het in de Inlichtingenwet van 1998 voorziene takenpakket van de militaire inlichtingendienst en de hieraan gekoppelde prioriteitenstelling. Dit vergt een wetenschappelijk of "strategisch" onderbouwde discussie, want daarvoor bestaat momenteel geen wetenschappelijke methode, over de beschikbaarstelling van voldoende capaciteiten en middelen om de dienst in staat te stellen alle bedreigingen van de (inter)nationale veiligheid naar behoren op te sporen, te bewaken en te beheersen. **De inlichtingen- en veiligheidsdiensten moeten het voorwerp van parlementaire aandacht** uitmaken, en dit niet alleen op het moment dat er zich individuele problemen voordoen (steekvlampolitiek).

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt de oprichting aan van een **coherente "intelligence" geheel** bij Defensie die de volledige militaire inlichtingendienst omvat en de permanente opleiding en ontwikkeling van het betrokken personeel mogelijk maakt. Dit moet de beschikbaarheid van binnen de ADIV opgeleid militair personeel van hoge kwaliteit mogelijk maken. Deze eenheid moet over een maximale autonomie beschikken bij het beheer en de ontwikkeling van haar personeel. Deze aanbeveling is van fundamenteel belang en wordt al vele jaren door het Comité naar voren gebracht.

Het Vast Comité I beveelt ook aan om **stabiliteit** te brengen in de inzet van militair personeel en om frequent verloop, zoals dat elders bij Defensie voorkomt, te vermijden. Stabiliteit van vijf jaar moet het doel zijn voor sleutelposities.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om het **Inlichtingen- (en Veiligheids-) stuurplan** onverwijld te bekrachtigen en dat dit jaarlijks wordt goedgekeurd en geëvalueerd en aan de MOD ter bekrachtiging wordt voorgelegd. Dit strategisch plan bepaalt, overeenkomstig de wettelijke verplichtingen en opdrachten van de ADIV, de middelen die moeten worden ingezet en, rekening houdend met deze middelen, de prioriteiten die worden toegekend.

ADIV

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV zorgt voor **een betere kwaliteit van zijn werk**. Dat wat van professionals wordt verwacht. Ze moet "werken" en "beter werken". De ADIV moet een proces van "kwaliteitsbeheer" op gang brengen om de uitvoering van zijn opdrachten te garanderen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV aanvullend communiceert naar het personeel toe om hen beter vertrouwd te maken met de structuur, de communicatie en de beslissingslijnen, vooraleer wijzigingen te overwegen. Het heeft geen zin om alles in twijfel te trekken ten opzichte van de afgelegde weg, maar wel om waar nodig **"de bouten van de nieuwe structuur aan te draaien"**. Weliswaar is de "Covid"-periode niet bevorderlijk geweest voor de interne communicatie die essentieel is voor de lancering van een nieuwe structuur.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om de **communicatiekanalen en –procedures**, zowel met de tuchtrechtelijke overheden van Defensie als met de politiediensten en gerechtelijke overheden, te evalueren. De ADIV moet steeds tijdig op de hoogte worden gebracht van de administratieve maatregelen, beslissingen (plaatsing onder aanhoudingsmandaat, inbeschuldigingsstelling,...) of strafrechtelijke veroordelingen met betrekking tot een personeelslid van Defensie. Dit soort communicatie moet systematische gebeuren zodat te nemen maatregelen kunnen worden onderzocht, meer bepaald met betrekking tot de veiligheidsmachtigingen.

Aanbeveling

Permanent Comité R beveelt aan dat de ADIV duidelijke interne richtsnoeren opstelt voor de **informatiestroom naar het Commando** en de minister van Defensie. Deze informatiestroom moet gestandaardiseerd en nauwkeurig zijn en de informatie bevatten die nodig is voor besluitvorming op het hoogste niveau. Dit is een voorwaarde voor een adequate controle van de werking van de organisatie en maakt deel uit van de organisatie en ontwikkeling van een intern controlesysteem.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV de nodige maatregelen treft om een actieve deelname aan de LTF te verzekeren. Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat er dringend interne richtlijnen en een strategie worden opgesteld over de rol van de ADIV binnen het **Plan Radicalisme**⁹¹, wat betreft het opvolgen van actieve (reserve-) militairen. Meer bepaald dient te worden vastgelegd wat de precieze inbreng van de ADIV dient te zijn in enerzijds de werking van de nationale en thematische werkgroepen, en anderzijds in de Local Task Forces (LTF).

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV voldoende middelen inzet om tegemoet te komen aan de **detectie van extremisme binnen Defensie**. Dit dient het resultaat te zijn van een voorafgaande analyse van **welke middelen** voor welke opdracht/dreiging vereist zijn.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat de ADIV richtsnoeren opstelt met betrekking tot **de raadpleging en de voeding van de GGB TF** door zijn medewerkers.

Defensie

Aanbeveling

Het Vast Comité I verzoekt de ministers van Justitie en Defensie **een evaluatie te verrichten van het eerste NSIP**, teneinde de synergieën tussen de twee diensten in het licht van deze evaluatie te versterken.

Aanbeveling

Het Vast Comité I nodigt de minister van Defensie uit om samen met de bevoegde ministers de nodige initiatieven te nemen opdat de **wetgevende en/of regelgevende teksten voortaan de regels zouden vaststellen voor de eventuele inschrijving van een lid in de GGB TF of de toewijzing van een bepaald niveau aan een lid door het OCAD**.

⁹¹ Hierbij dient mogelijk wel de nuance te worden gemaakt dat bij ons onderzoek enkel is gekeken naar de werking van PL6, en niet naar het platform dat islamistisch extremisme opvolgt.

Aanbeveling

Het Vast Comité I verzoekt de minister van Defensie om de bevoegde ministers te verzoeken ervoor te zorgen dat het OCAD zijn personeel op dit gebied **regelmatig bijschoolt**.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat het **IF5-reglement wordt herzien** om het in overeenstemming te brengen met de huidige structuur en uitrusting van Defensie. Met name moeten in de herziene IF5 de taken van de veiligheidsbeambte en zijn of haar prerogatieven duidelijk worden omschreven. Ook moeten de maatregelen voor en de controle op munitiedepots, met inbegrip van de rol en de taken van de ADIV, formeel worden vastgelegd.

Samenwerking tussen de diensten

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de VSSE de ADIV **systematisch** op de hoogte brengt wanneer het over **informatie** beschikt betreffende het (burgerlijk of militair) defensiepersoneel. Bovendien lijkt het noodzakelijk dat de twee diensten een samenwerkingsovereenkomst sluiten inzake het toezicht op defensiepersoneel.

Prio 2 – HOGE PRIORITEIT

Algemene aanbevelingen

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt de naleving aan van de door de Nationale Veiligheidsraad goedgekeurde afspraken tussen de inlichtingendiensten wat betreft de **HUMINT**-afspraken uit het Nationaal Strategisch Inlichtingenplan.

Het Vast Comité I beveelt aan, zoals voorzien in de OCAD-wet, dat de inlichtingendiensten **daadwerkelijk alle informatie** die pertinent is voor de analyse en evaluatie van de dreiging stelselmatig en tijdig, binnen de wettelijk voorziene termijnen, bezorgen **aan het OCAD**.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de mogelijkheden worden gecreëerd opdat de inlichtingendiensten **een flexibel en proactief rekruteringsbeleid** kunnen voeren. Dit vereist een betere samenwerking met SELOR, maar ook een versterking van het personeel dat nodig is om de in de komende jaren verwachte toevloed van burgerpersoneel in goede banen te leiden. Om dit personeel aan zich te binden, moet de ADIV bovendien beschikken over een digitale omgeving die in overeenstemming is met zijn verplichtingen en opdrachten. Uit het laatste verslag van het Comité over dit onderwerp blijkt dat de algemene IT-infrastructuur ontoereikend is voor een dienst van dit belang

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan, met het oog op **het verbeteren van de communicatie tussen de verschillende partners in de inlichtingensector** (VSSE en OCAD in het bijzonder) dat de ADIV zich zo veel als mogelijk op dezelfde lijn plaatst van de methodologieën die al zijn ontwikkeld en goedgekeurd door zijn partners, zodat dezelfde dreiging in dezelfde mate aandacht krijgt binnen de inlichtingengemeenschap.

Aanbeveling

Deze methodologie dient een actualisering van de **individuele fiches** in te houden, zowel voor wat betreft de te verzamelen gegevens als voor de te ondernemen acties om de dreiging te beteugelen.

Aanbeveling

Het geheel van de **'watchlist'** dient het voorwerp uit te maken van een **periodieke herbeoordeling**, aan het eind waarvan de dreigingsniveaus worden geëvalueerd en de vastgestelde dreigingen worden gehandhaafd, naar boven of beneden worden bijgesteld, of zelfs volledig uit het informatiesysteem worden verwijderd wanneer uit de uitgevoerde analyse blijkt dat de aandacht van de ADIV niet langer (of niet) vereist is.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt tevens aan dat **het beginsel van de 'watchlist' systematisch wordt toegepast** voor alle bedreigingen die onder de bevoegdheid van de ADIV vallen, d.w.z. ook die welke slechts een minimaal niveau van toezicht vereisen (passief toezicht), maar niettemin toezicht vereisen. Zodra de **'watchlist'** de dreigingsniveaus en de te nemen follow-up-maatregelen bevat, is er geen reden meer om twee afzonderlijke documenten te handhaven: het moet een alomvattend beeld kunnen geven van de dreiging.

Defensie

Aanbeveling

Het Vast Comité I nodigt de Minister van Defensie uit om de **COL 8/2014**, geactualiseerd in januari 2018, bij de Minister van Justitie in herinnering te brengen en er op aan te dringen dat die systematisch wordt nageleefd.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om **de regels (SOP's)** te harmoniseren en te centraliseren.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV, en in het verlengde daarvan Defensie, het plan R omhelst en meer in een constructieve geest samenwerkt.

ADIV

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt andermaal aan om tegemoet te komen aan de actuele situatie dat het hoofd van de ADIV **geen tuchtrechtelijk gezag** heeft over het burgerpersoneel van de ADIV. Er moet absoluut een eenheid van bevel komen en geen twee parallelle commandostructuren (een civiele en een militaire), zoals nu het geval is.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden (o.a. BIM, Humint), in samenwerking met de VSSE teneinde de middelen te maximaliseren, die de wetten toelaten om de **informatie te verzamelen**.

Samenwerking tussen de diensten

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat **meer juristen** zouden worden aangeworven die belast zijn met een juridisch-operationele functie ter ondersteuning van de collectemedewerkers en analisten.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV investeert in een **'knowledge management strategie'**.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan om het **Steering Committee te hervormen** tot een volwaardig en daadwerkelijk directiecomité dat moet worden aangevuld met een verantwoordelijke collecte, een verantwoordelijke analyse en eventueel een jurist om de coördinatie en de synchronisatie van alle inlichtingenactiviteiten te verzekeren. Zij moet worden onttrokken aan het beheer van projecten op middellange en lange termijn en aan haar betrokkenheid bij de basislogistiek. Binnen de ADIV is voorzien in andere entiteiten om deze taken uit te voeren, maar door personeelsgebrek worden zij niet naar behoren uitgevoerd.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat er binnen Defensie bijkomende inspanningen worden geleverd om de **opdracht van counterintelligence te verduidelijken** en uit te dragen naar alle geledingen van de Krijgsmacht.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV de **veiligheidsofficieren (S2)** meer bewust maken van alle mogelijke veiligheidsproblemen, hen responsabiliseert en hen aanzet tot proactieve samenwerking met de eenheden en de ADIV. De ADIV dient dan ook een vertrouwensrelatie uit te bouwen met de diverse veiligheidsofficieren.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt met betrekking tot de opsporing van radicalisering aan dat de ADIV specifieke instructies geeft om **duidelijke indicatoren van radicalisering** vast te stellen.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat naar een **informaticaoplossing** (hit/no hit) moet gezocht worden zodat de inlichtingendiensten kennis kunnen nemen van elkaars op te volgen entiteiten, met alle respect voor elkaars finaliteit en het brongeheim.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV voldoende middelen inzet om tegemoet te komen aan de detectie van extremisme binnen Defensie. Dit dient het resultaat te zijn van een voorafgaande analyse van welke middelen voor welke opdracht/dreiging vereist zijn.

Prio 3 – GEMIDDELDE URGENTIE

Algemene aanbevelingen

Aanbeveling

Het Vast Comité I wenst via deze weg nogmaals de urgentie onder de aandacht te brengen om de **richtlijnen van het Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid** handelend over allerhande veiligheidsvoorschriften te **actualiseren** (omvang veiligheidsonderzoeken, classificatieregels, bewaring geclassificeerde stukken, informatieveiligheid, taken veiligheidsofficieren). Betrokken richtlijnen dateren allen van het jaar 2001 en behoeven aanpassing.

Aanbeveling

Het Vast Comité I nodigt de Minister van Defensie uit om met haar bevoegde collega's de opmaak van **een gemeenschappelijke richtlijn voorop te stellen** om de wettelijke criteria (Wet 11 december 1998) nader te bepalen.

Defensie

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt Defensie aan na te gaan of het passend is militairen toe te staan een **bijkomende beroepsactiviteit uit te oefenen** en of dit strookt met de waardigheid van het ambt, en zo ja, welke taken in aanmerking kunnen komen.

ADIV

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV zijn personeel informeert over het bestaan van de GGB TF en hen sensibiliseert over zijn belang en zijn gebruik. Tevens moet een scenario worden opgesteld voor de **eventuele opname van een lid in de GGB TF** of de toekenning van **een bepaald dreigingsniveau** aan een lid door het OCAD.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de ADIV **van ieder veiligheidsincident een uitvoerig verslag** opmaakt dat alle dimensies (niet alleen technisch, maar ook op het vlak van het gedrag), onderzoekt en analyseert, maar vooral wanneer één van de betrokkenen houder is van een veiligheidsmachtiging. Dit verslag moet worden bezorgd aan de bevoegde veiligheidsautoriteit, eventueel samen met een voorstel van besluit.

Samenwerking tussen de diensten

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat de inlichtingendiensten **verantwoordelijken aanzetten om op systematische en dagelijkse wijze de GGB TF** te consulteren en de informatie waar nodig te delen met de hiërarchische lijn tot op het hoogste niveau. De ADIV dient ook hoogdringend de finaliteit (raadplegen, voeden...) van de gemeenschappelijke gegevensbanken op te nemen in zijn werking. Overigens dient de ADIV de lijst van gebruikers van de GGB TF systematisch te actualiseren.

Aanbeveling

Het Vast Comité I beveelt aan dat het veiligheidsbureau van de VSSE en de Directie S van de ADIV nauwer en formeler samenwerken, middels het afsluiten van een protocolakkoord.

De bijlagen zijn niet opgenomen in dit openbare document.